

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Sukeltajaliiton nuorisosektorin vapaaehtoistoiminta

Harrastus vai hyväntekeväisyyttä?

Sanna Kokkonen

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö (210 op)

12/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sanna Kokkonen	Sivumäärä 51 ja 15 liitesivua
Työn nimi Sukeltajaliiton nuorisosektorin vapaaehtoistoiminta. Harrastus vai hyväntekeväisyyttä?	
Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Niiranen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Sukeltajaliitto ry, Sari Nuotio	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni on tehty työelämälähtöisesti ja sen tarkoituksena on tutustua vapaaehtoistyöhön ja siihen liittyvään viestintään Sukeltajaliiton nuorisosektorilla. Aiheesta ajankohtaisen tekee Euroopan vapaaehtoistoiminnan teemavuosi, joka ei kuitenkaan ole toiminut lähtökohtana tämän aiheen esiin nostamiselle, vaan tarve selvittää paikallisesti ja itsenäisesti toimivien sukellusseurojen erilaisia käytänteitä on ollut esillä jo aiemmin.</p> <p>Sukeltajaliitto on valtakunnallinen sukellusalan kattojärjestö, jonka jäsenistöstä suurin osa kuuluu johonkin tai joihinkin suomalaisiin sukellusseuroihin. Opinnäytetyö keskittyy harrastussukelluksen nuorisosektoriin ja sektorilla toimiviin vapaaehtoisiiin. Tutkimuskysymyksien avulla on selvitetty millaisia vapaaehtoisia harrastussukelluksen nuorisosektorilla toimii, mikä heitä motivoi ja minkälaista viestintää vapaaehtoistyössä käytetään. Näitä aiheita ei ole Sukeltajaliitossa aiemmin tutkittu, ja tämän opinnäytetyön tarkoituksena on olla tukemassa toiminnan kehittämistä niin alan valtakunnallisessa kattojärjestössä kuin paikallistasolla toimivissa seuroissa. Tutkimusjoukkona oli kaikki nuorisosektorilla ohjaajana tai kouluttajana toimivat henkilöt, joista muodotui otos sen kautta, ketkä vastasivat opinnäytetyökyselyyn.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on tehty Survey-tutkimuksen lähestymistapaa noudattaen, ja opinnäytetyöhön liittyvä kyselylomake on toteutettu Webropol-ohjelmalla. Linkki kyselylomakkeeseen on lähetetty kaikille tutkimusjoukkoon kuuluville ohjaajille ja kouluttajille, joiden sähköpostiosoitteet ovat löytyneet Sukeltajaliiton tietokannasta. Lisäksi tietoa linkistä ja tutkimusjoukosta on jaettu hyödyntäen Internetistä löytyviä sosiaalisen median sovelluksia, kuten Facebook ja sukellusseurojen omat keskustelufoorumit. Sähköpostiviestejä lähetettiin kaikkiaan 261 henkilölle, tarkkaa tietoa muita väyliä hyödyntäen levitetyn linkin saavuttaneisuudesta ei ole. Kyselylomakkeeseen tallentui yhteensä 47 vastausta, joiden sisällöt antavat riittävän kattavan kuvan nuorisosektorilla toimivien vapaaehtoisten mielipiteistä.</p> <p>Opinnäytetyö osaltaan vahvisti niitä käsityksiä, joita minulla opinnäytetyönlaitijana ja aktiivisena sukelluksen harrastajana oli ennalta mielessäni. Opinnäytetyö vastaa niihin kysymyksiin, joihin sen toivottiin antavan vastauksia, ja sitä voi hyödyntää sellaisenaan tai pienempinä osina alan valtakunnallisessa ja paikallisessa toiminnassa ja sen kehittämisessä.</p>	
Asiasanat Vapaaehtoistyö, Sukellus, Järjestötoiminta, Kansalaistoiminta	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author Sanna Kokkonen	Number of Pages 66
Title Volunteering in the youth sector of Finnish Divers' Federation. A hobby or charity?	
Supervisor(s) Juha Niiranen	
Subscriber and/or Mentor Finnish Divers' Federation, Sari Nuotio	
Abstract <p>This final thesis of mine is made working life based and it is aiming to get to know the volunteer work and communication of volunteering and volunteers in the youth sector of Finnish Divers' Federation. It is current because of the ongoing theme of European year of volunteering. The theme year has not been the reason why this thesis is made. The subject has been on the minds of people organising the volunteering in the Federation, and it has been necessity to examine the practice in the diving clubs who act independently and locally.</p> <p>Finnish Divers' Federation is the nationwide alliance in diving field, and most of the members of the organisation are members via a local diving club. The thesis focuses on the youth sector of diving and the volunteers who work on the field. Research problems consist of the volunteers, their motivation and the communications of them. These subjects have not been studied earlier, so this thesis will take its place for helping the work of supporting the volunteering in the Federation and also in the local clubs.</p> <p>This thesis was a survey-study, and it had the goal of researching the volunteers who work in the diving clubs all over Finland. The Internet-link of the survey was e-mailed for the volunteers via the registers of the Federation. Link was also shared in the Internet-based social media applications like Facebook and the chat-forums of the clubs. The e-mail was sent to 261 people. Survey was open for 3 weeks and got 47 answers which is enough for the study to be valid.</p> <p>The final thesis deepened the impression of what I, as the author and active volunteer, had before the start. Thesis gives answers in the questions what needed to be answered. It is usable for the Federation itself and the local clubs for developing the activity and volunteer work.</p>	
Keywords Voluntary work, Diving, Civic activity	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TIETOPERUSTA	7
2.1 Keskeiset käsitteet	7
2.2 Vapaaehtoistyö juurista latvoihin	9
2.3 Vapaaehtoistoiminta lakien, asetusten ja suositusten viidakossa	20
2.4 Vapaaehtoiset ja viestintä	24
3 SUKELTAJALIITTO	30
3.1 Sukeltajaliitto, seuratoiminta ja vapaaehtoiset	32
3.2 Vapaaehtoisprofiilit	35
4 SUUNNITELMASTA KÄYTÄNTÖÖN JA JOHTOPÄÄTÖKSIIN	41
4.1 Vastausten analysointi	42
4.2 Opinnäytetyötutkimuksen jälkeen	47
LÄHTEET	49
LIITTEET	52

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on tehty työelämälähtöisesti Sukeltajaliitto ry:lle, ja se käsittelee vapaaehtoisuutta ja viestintää Sukeltajaliiton nuorisosektorilla. Opinnäytetyön on laadittu vastaamaan kysymyksiin, millaisia vapaaehtoisia Sukeltajaliitolla ja sen jäsenseuroilla on, mikä heitä motivoi ja millaista viestintää heidän joukossaan toivotaan käytettävän. Tietoperustassa käsitellään pääasiallisesti vapaaehtoistyötä Sukeltajaliitossa ja sen jäsenseuroissa. Tietoperustassa tutkitaan myös vapaaehtoistoimintaa hyödyntävän Liiton ja jäsenseurojen välistä viestintää, sekä tarkastellaan minkälaisia mahdollisuuksia ja velvollisuuksia yhdistyslaki pykäläineen tuo valtakunnalliselle Liitolle.

Sukeltajaliitto on suomalainen, valtakunnallisesti toimiva sukeltajien ja sukellusseurojen kattojärjestö, jonka jäseneksi voi liittyä kuka tahansa suomalaisen sukellustoiminnan kehittämistä kiinnostunut henkilö. Suurimman osan Sukeltajaliiton jäsenistöstä muodostavat suomalaiset sukellusseurat jäsenistöineen, mutta näiden jäsenten lisäksi Sukeltajaliittoon voivat liittyä yksittäisetkin henkilöt. Sukeltajaliitto kattaa kaikkiaan noin 12 000 suomalaista sukeltajaa, ja sen toimintasektorit ovat jakautuneet sukelluksen eri osa-alueille. Tässä opinnäytetyössä keskitytään Sukeltajaliiton nuorisosektoriin ja Liiton toiminnassa mukana oleviin vapaaehtoisiiin niin seura- kuin Liittotasollakin.

Tämän opinnäytetyön työelämätahoksi valittu Sukeltajaliitto ei ole ollut mitenkään sattumanvarainen kohde. Olen toiminut aktiivisena ohjaajana sukellusharrastukseni parissa 10 vuotta, ja ennen sitä harrastanut lajia isäni jalanjäljissä Norppa-ryhmässä jo vuodesta 1993. Ohjaajaksi minua pyydettiin oman seuramme nuorisosektorin ohjaajien taholta siinä vaiheessa, kun ikää alkoi olla riittävästi. Kävin snorkkelisukellusohjaajakoulutuksen kesällä 2001, jonka jälkeen olen päätenyt tekemään yhä moninaisempia vapaaehtoistöitä niin omassa seurassani kuin Sukeltajaliitossakin.

Itse aktiivisena järjestötoimijana olleena ja lopulta Yhteisöpedagogiopinnot aloittaena opin kiinnittämään huomiota myös sukelluksen järjestöpuoleen. Usein tuli puheeksi eri seurojen edustajien kanssa niin seurayhteistyö kuin yhteistyö liiton kanssa, hiljaa kypsyykin ajatus siitä, että jonkun pitäisi selvittää nuorisosektorin toimijoiden

motivaattoreita ja seurojen erilaisia käytänteitä vapaaehtoistyötä tekevien ohjaajien ja kouluttajien palkitsemisessa ja kouluttamisessa. Omassa mielessä tämä kysymys nousi lopulta todella tärkeäksi, kun aloin tutoroida Sukeltajaliiton Nuorten ryhmää ja törmäsin jatkuvasti siihen ongelmaan, että liian erilaiset käytänteet aiheuttavat suurta eriarvoisuutta erityisesti nuorten ohjaajien valtakunnallisiin tapahtumiin osallistumismahdollisuuksissa. Henkilökohtainen mielenkiinto näiden asioiden selvittämiseen käynnisti ajatustyön tämän opinnäytetyön tekemisestä, Sukeltajaliiton nuorisovastavan äitiyslomasijaisuutta tehneen Minna Tammesvirran kanssa käydyt keskustelut nostivat aiheen Liiton nuorisosektorin kehitystyön kannalta myös olennaiseksi. Opinnäytetyöstä tekee ajankohtaisen meneillään oleva Vapaaehtoistoiminnan teemavuosi, jonka aikana vapaaehtoisuuteen ja vapaaehtoistyöhön kiinnitetään huomiota ympäri Euroopan. Suomalaisessa ammattikorkeakoulun opinnäytetyökentässä teemavuosi näkyy myös, sillä moni muu opiskelija on valinnut vapaaehtoistoiminnan oman opinnäytetyönsä aihealueeksi.

Vapaaehtoistyön osalta avataan vapaaehtoisuuden käsitettä ja sen määrittelyä valtakunnallisessa urheilusektorin Liitossa. Opinnäytetyö pyrkii myös konkretisoimaan vapaaehtoistoimijoiden merkitystä sukelluksen nuorisosektorille, ja selvittää, minkälaisia toimintatapoja Liiton jäsenseurojen vapaaehtoistoiminnasta löytyy. Opinnäytetyön lähtökohtana on ollut tuottaa Sukeltajaliitolle ja sen jäsenseuroille tietoa alansa vapaaehtoistoimijoiden kokemuksista ja tarpeista, sekä mahdollistaa uudenlaisen vertailun eri sukellusseurojen käytänteiden kesken.

Tämän opinnäytetyön myötä Sukeltajaliiton nuorisosektorilla saataneen yleisesti ottaen selkeämpi käsitys siitä, millaista nuorisotyötä muut seuramat tekevät, mitkä ovat resurssit Liiton edustajien ja sen jäsenseurojen tuottamassa vapaaehtoistyössä, ja millaista viestinnällistä parannusta voitaisiin saada seurojen ja Liiton edustajien välille. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää myös seuratason, kun seurojen aktiiviset vapaaehtoistoimijat pääsevät tutustumaan tämän opinnäytetyön tutkimustuloksiin ja mahdollisesti huomaavat joitain uudelleen pohtimista vaativia käytänteitä omassa toiminnassaan. Yhdenmukaisemmilla toiminnoilla eri sukellusseurat voivat edesauttaa myös vapaaehtoistyötä tekevien ohjaajien ja kouluttajien jaksamista. Tämä opinnäytetyö voi olla myös taustatukena niille seuroille, jotka ovat vasta käynnistämässä

nuorisotoimintaa, tai kokonaan uusille sukellusseuroille, joilla olisi kiinnostusta olla tuottamassa laadukasta sukelluksen nuorisotoimintaa tulevaisuudessa.

Opinnäytetyötutkimuksen analyysissa nousee myös esiin joitain mahdollisia syitä siihen, miksi suomalaiset sukeltajat ovat valmiita tekemään vapaaehtoistyötä seurassaan, vaikka moni heistä voisi myös ansaita palkkansa tekemällä samaa työtä jossakin sukellusalan yrityksessä. Opinnäytetyön yhtenä esiin nousevista kulmakivistä onkin, mikä saa harrastussukeltajat motivoituneeksi, ja onko tämä vapaaehtoistyö heille enemmän harrastus kuin puhdasta hyväntekeväisyyttä? Opinnäytetyö on mahdollistanut äänensä kuuluviin saamisen kaikkien niiden nuorisosektorilla sukellusseurojen vapaaehtoistoiminnassa mukana olevien osalta, joiden sähköpostiosoite on ollut Liiton jäsenrekisterissä saatavilla. Periaatteessa tämä siis tarkoittaa jokaista seurojen ohjaajaa ja kouluttajaa, mutta aina on olemassa mahdollisuus siihen, että jollakulla on jäänyt yhteystiedot päivittämättä tai ei mahdollisesti aktiivisesti lue sähköpostiaan.

Jäsenseurojen tutustuminen tämän opinnäytetyön raporttiin mahdollistetaan lähettämällä sähköpostitse sukellusseurojen hallitusten puheenjohtajille ja nuorisovastaaville linkki Verkkokirjasto Theseuksen Internet-sivuille, jossa tämä opinnäytetyö on luettavissa joulukuun 2011 jälkeen. Sukeltajaliitolla on myös mahdollisuus tekijänoikeudet huomioiden jakaa kyseistä linkkiä, sekä julkaista opinnäytetyö kokonaisuudessaan tai tiivistelminä tarpeelliseksi kokemissaan tilanteissa.

2 TIETOPERUSTA

2.1 Keskeiset käsitteet

Sukeltajaliitto Sukeltajaliitto on tämän opinnäytetyön tilaajataho, ja tässä opinnäytetyöraportissa siitä puhutaan myös pelkästään sanalla Liitto. Rekisteröity yhdistys, joka toimii kattojärjestönä suomalaisille sukellusseuroille ja yksittäisille henkilöjäsenille. Sukeltajaliitto kattaa kaiken suomalaisen harrastesukellus-

toiminnan, johon nuorisotoiminta kuuluu yhtenä osa-alueena.

Nuorisotoiminta	Sukeltajaliiton nuorisotoiminta jakautuu kolmeen ikäryhmään. Perhesukellusryhmässä sukeltavat Kuutit, eli 3-6-vuotiaat lapset vanhempiansa kanssa. Kuuteista kasvetaan Norpiksi, eli noin 7-15-vuotiaiden sukeltajien ryhmään. Nuorisosektorille kuuluu myös Hylkeet, jotka ovat Norpparyhmissä sukeltaneita nuoria, jotka tahtovat jatkaa harrastussukelluksen parissa, mutta eivät tahdo siirtyä pelkästään laitesukelluksen puolelle. Kaikissa seuroissa näitä ryhmiä ei kuitenkaan välttämättä ole, tai niillä saattaa olla omat nimikkeensä. Nuorisosektorilla sukellaan perusvälineillä ja/tai laitteilla, välillä harjoitellaan leikkimielisesti sukelluksen eri alalajeja, kuten uppopalloa ja vedenalaista valokuvausta.
Snorkkelisukellus	Snorkkelisukellus on Sukeltajaliiton nuorisosektorin yleisin toimintamuoto. Snorkkelisukellus tarkoittaa sukeltamista perusvälineillä, eli snorkkelin, maskin ja räpylöiden avulla.
Laitesukellus	Laitesukelluksessa käytetään sukelluslaitteistoa, osaltaan laitesukellus kuuluu myös nuorisosektoriin. Laitesukelluksen voi aloittaa 12-vuotiaana käymällä laitesukelluksen peruskurssin.
Nuorisovaliokunta	Sukeltajaliiton Nuorisovaliokunta, jonka tarkoituksena on kehittää lasten ja nuorten sukellustoimintaa. Järjestää yhdessä sukellusseurojen kanssa sukellukseen liittyviä kilpailutapahtumia ja leirejä. Nuorisovaliokunta vastaa myös ohjaaja- ja kouluttajakoulutuksista, sekä sukellusturvallisuuden kehittämisestä.

Nuorten ryhmä	Sukeltajaliiton Nuorten ryhmä koostuu aktiivisista nuorista sukeltajista. Nuorten ryhmällä on mahdollisuus järjestää tapahtumia erityisesti nuorille sukeltajille ja ohjaajille.
Seurarahaa	Sukellusseuroilla usein on oma seurarahaa, jota voi käyttää maksaessaan esimerkiksi sukelluslaitteistoon liittyviä vuokria tai pulloitäyttöjä sekä seuran järjestämille sukellusretkille osallistumisesta aiheutuvia veneenkäyttökuluja. Monessa seurassa tätä rahaa on mahdollista tienata valitsemalla kulkorvausten maksamisen seurarahana.

2.2 Vapaaehtoistyö juurista latvoihin

Suomalaiset ovat aina olleet ahkeria tekemään vapaaehtoistyötä, tämän todistavat säännöllisin väliajoin tehdyt tutkimukset suomalaisten osallistumisesta vapaaehtoisuuteen. Suomessa on myös merkittävän paljon tekijöitä kolmannella sektorilla, eivätkä suinkaan kaikki heistä tee järjestötyötä palkkatyökseen. Suomessa yhdistysten työtä tuetaan sekä valtion että kunnan rahoilla, mutta myös Raha-automaattiyhdistys käyttää pelivoittorahojaan muun muassa sosiaali- ja terveysalan yhdistysten tukemiseksi, ja Veikkaus jakaa peliensä tuoton kokonaisuudessaan suomalaiselle kulttuurille, liikunnalle, nuorisotyölle ja tieteelle. (Raha-automaattiyhdistys 2011, Veikkaus 2011.)

Vuonna 2011 vietetään Euroopan vapaaehtoistoiminnan vuotta, ja tämän vuoden aikana vapaaehtoisuuteen on kiinnitetty enemmän huomiota kuin aikaisemmin. Vapaaehtoistoiminnan teemavuotta koordinoivat Suomessa Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE ja Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi (Tuntitili 2011). Heidän ylläpitämällään Tuntitili-sivustolla löytyy paljon tietoa erilaisista vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista, sieltä voi etsiä itselleen sopivan vapaaehtoistyömuodon tai vihjata tunnustusta ansaitsevasta vapaaehtoistyöntekijästä.

Vapaaehtoistoiminnan teemavuoden tarkoituksena on tuoda esiin vapaaehtoistoiminnan merkitystä, nostaa esille vapaaehtoistoimijoiden tärkeää työpanosta ja saada yhä useampi ihminen ympäri Euroopan kiinnostumaan vapaaehtoisena toimimisesta.

Suomessa osana kampanjaa on mahdollisuus haastaa omia ystäviään ja tuttaviaan osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, ja tätä helpottamaan edellä mainitulta Tuntitili-sivustolta pääseekin etsimään yksinkertaisen haun avulla itselleen sopivaa vapaaehtoistyötä.

Vapaaehtoistoimintaa järjestävät monet eri tahot niin julkisella kuin kolmannellakin sektorilla. Toimintaa löytyy henkilöille, joilla on antaa toiminnalle vain muutama tunti vuodessa tai niille, jotka ovat valmiita työskentelemään vapaaehtoisena vaikka useamman tunnin viikossa. Tunnetuimpia vapaaehtoisuuden muotoja ovat erilaiset yhdistystoiminnan luottamustehtävät, urheiluseurojen ohjaajana toimiminen, lipaskerääjät ja ystäväpalveluiden edustajat, mutta jokainen vapaaehtoinen löytää varmasti juuri itselleen parhaiten sopivan vapaaehtoistoiminnan muodon. (Tuntitili 2011.)

Halu vaikuttaa ja antaa omaa aikaansa syntyy henkilössä itsessään joko pelkkänä tunteena, tai kohdistetumpana tietona siitä, mille järjestölle ja missä muodossa hän voisi aikaansa antaa. Kun kiinnostus vapaaehtoistoimintaa kohtaan, halu vaikuttaa ja olla osana aktiivista kansalaisyhteiskuntaa tai muu syy toiminnalle on löytynyt, voi lähteä miettimään omia arvojaan ja kiinnostuksen kohteitaan. Tuntitili-sivustolla listattuja vapaaehtoistoimia katsoessa saa vaikutelman, että jokaiselle varmasti löytyy oma paikkansa kattavassa vapaaehtoistyökohteiden maailmassa. Ongelmaksi tuskin osoittautuu se, ettei paikkoja ole tarjolla, vaan ennemminkin niiden runsas ylitarjonta, joiden joukosta oman paikkansa voisi valita.

Vapaaehtoistyölle on ollut oma tilauksensa jo paljon ennen 2011 teemavuotta. Selkeimmin vapaaehtoisten tarve on alkanut taloustilanteen johdosta jo 1980-luvulla, jolloin hyvinvointivaltiossa koettiin jo ensi merkkejä lamasta ja sen aiheuttamasta ahdingosta. Viimeistään 1990-luvun lama ja joukkotyöttömyys nostivat esille tarpeen vapaaehtoistoinnasta osana erityisesti kolmannen sektorin toimintaa. (Yeung 1999, 6.) Kolmatta sektoria itsessään on tutkittu viimeisten vuosikymmenien aikana, mutta vapaaehtoistoiminta on noussut omaksi osa-alueekseen lähinnä vasta 1990-luvulla (Yeung 1999, 15).

Kolmannella sektorilla on loistavat mahdollisuudet hyödyntää vapaaehtoistoimijoita osana toimintaansa, sillä tällä sektorilla toimivat organisaatiot ovat suurimmalta osin

tietyn aatteen tai ideologian pohjalta toimivia. Yhteinen kiinnostus aihealuetta kohtaan herättää toimintaintoa myös niissä, jotka siviiliammattikseen työskentelevät jollain aivan päinvastaisella sektorilla tai alalla. Monelle tämänkin päivän vapaaehtoistoimijalle kyseiset tehtävät ovat nimenomaan voimaannuttavia harrastuksia, joiden parissa työskentelyä ei koeta liian vaativaksi.

Vaikka vapaaehtoiseksi voikin hakeutua oikeastaan kuka vain, ei kaikille vapaaehtoisuus kuitenkaan sovi. Vapaaehtoistyötä ei sen vapaaehtoisuudesta huolimatta voi tehdä vain ohimennen, vaan se vaatii yhtäläillä sitoutumista kuin esimerkiksi ansiotyö. Usein vapaaehtoisten kanssa voidaankin tehdä jopa kirjallisia sopimuksia vapaaehtoistyöstä, jossa on määritelty, mihin vapaaehtoinen ja taustaorganisaatio sitoutuu ja mitkä ovat toiminnan pelisäännöt. Vapaaehtoisuus sopimus voi olla joko suullinen tai kirjallinen, mutta siinä on hyvä tuoda esiin molempien odotukset ja tarkemmat määreet tehtävänkuvaukselle, aikataululle ja tavoitteille. (Karreinen ym. 2010, 16). Tällainen sopimus raamittaa tehtävää ja mahdollistaa sen onnistumisen. Vapaaehtoistoiminta vaatii myös pitkäjänteistä suunnittelua ja oikeiden henkilöiden valikoitumista tehtäviin.

Toisinaan saatetaan päätyä tilanteeseen, jolloin joko yhdistys tai vapaaehtoinen ei ole tyytyväinen, ja tällaisetkin tilanteet pitää osata hoitaa hienotunteisesti. Yhdistyslain 14§:ssä määritellään milloin vapaaehtoisesti yhdistykseen liittyvä voidaan erottaa joko jäsenyydestä tai esimerkiksi hallituksesta. Vapaaehtoisia koskettavat siis syvemmältä tarkasteltuna aika monet velvollisuudet ja oikeudet, joista vapaaehtoisen pitäisi olla tietoinen. Niin yhdistyslaissa kuin useimpien vapaaehtoisten organisaatioiden omissa säännöissä sanotaan, ettei vapaaehtoinen (yhdistyslaissa: jäsen) saa tehdä vahinkoa yhdistykselle. Tämä jäsenen erottaminen toimii ainoastaan vain yhdistyksissä, joten ne organisaatiot, jotka käyttävät vapaaehtoisina myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä, joutuvat tekemään omat määrittelynsä vapaaehtoisen mahdolliselle erottamiselle.

Vapaaehtoistyöstä tehdyissä tutkimuksissa on usein keskitytty lähinnä taustaorganisaatioon, eikä niinkään vapaaehtoisiin itseensä (Yeung 1999, 7). Valmius vapaaehtoistyöhön -teos tutustuu Pelastusarmeijan vapaaehtoisiin ja heidän motiiveihinsa, etsien vastausta kysymykseen, mikä vapaaehtoistyössä koetaan niin palkitsevana.

Tämä opinnäytetyö perehtyy samaan aihepiiriin, Sukeltajaliiton ja sen jäsenseurojen vapaaehtoiisiin ja pyrkii löytämään sen punaisen langan, joka yhdistää tämän alan vapaaehtoisia. Pelastusarmeijan vapaaehtoisia ja Sukeltajaliiton vapaaehtoisia yhdistää kuitenkin sama ongelma; vapaaehtoisuuden pitäisi nimenomaan olla vapaaehtoista, eli siitä motivoituakseen sen pitäisi olla tekijänsä mielestä mielekäästä. Monet muutkin vapaaehtoistyötä johtavat organisaatiot ovat myös saman ongelman alla; mistä löytää lisää vapaaehtoisia, kun jo mukana toiminnassa olevat vapaaehtoiset urautuvat muualle tai alkavat ikääntyä?

Teoksensa tietoperustaksi Yeung on pyrkinyt löytämään myös sellaista aineistoa, joissa olisi tutkittu vapaaehtoisten motiiveja. Mielenkiintoisen löydön hän onkin tehnyt tutustuessaan Sorrin tutkimukseen Palvelevan puhelimen päivystäjien motiiveista. Vapaaehtoiset puhelinpäivystäjät eivät ole toimineet kirkon vapaaehtoistoiminnassa niinkään hengellisistä motiiveista, vaan suurimmaksi merkittäväksi tekijäksi on nousut omista vaikeuksista selviytyminen ja henkilökohtaiset taipumukset (Yeung 1999, 19). Samankaltaiset syyt nousevat esiin myös tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen perusteella; vastaajat kokevat saavansa iloa työskentelystä lasten ja nuorten kanssa, joten ennako-olettamukseni sukeltajien kiinnostuksesta päästä nostamaan tätä Suomessa vielä suhteellisen pienen väestönosan harrastusta suuremman yleisön tietoisuuteen osoittautuu suhteellisen vääräksi.

Huolimatta ahkerasta etsimisestään, myös Yeung joutuu toteamaan, että hänen teoksessaan esittelemät tutkimukset avaavat vapaaehtoisuus-ilmiötä motiivien osalta vain kapeasti (Yeung 1999, 19). Valmius vapaaehtoistyöhön – teos on julkaistu jo 12 vuotta ennen tämän opinnäytetyön julkaisemista, mutta tilanne vaikuttaa edelleen olevan suhteellisen sama: julkaistuja tutkimuksia aiheen tiimoilta on hankalaa löytää. Yeung (1999, 85) esittääkin jo tuolloin toivomuksen, että myös muut tätä aihealuetta tutkivat keskittyisivät yhä enemmän juuri näihin vapaaehtoistyötä tekevien lähtökohtiin ja toivomuksiin, eivätkä niinkään yleisesti ilmiöön vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistyö.

Ne tutkimukset, jotka ovat löydettävissä, osoittautuvat pääosin ennalta määritellyiksi kyselylomakkeiksi, jolloin todelliset vapaaehtoisuuden motiivit eivät mielestäni tule esiin. Omassa kyselylomakkeessani liittyen tähän opinnäytetyöhön on vastaajille an-

nettu mahdollisuus vastata avoimessa kentässä kysymykseen ”Miksi sinä olet lähtenyt mukaan vapaaehtoistoimintaan sukelluksen nuorisotoiminnassa?”. Avoin kysymys juuri tämän aihepiirin osalta osoittautuu hyväksi valinnaksi, sillä ennalta määritellyt vastausvaihtoehdot olisivat vähentäneet sitä tuloksellisuutta, mitä kysymyksellä haluttiin saavuttaa.

Opinnäytetöiden osalta kuitenkin on huomattavissa, että nyt elettävä vapaaehtoistoiminnan teemavuosi on herättänyt kiinnostusta aiheen tutkimiseen myös ammattikorkeakoulutasolla, joten tilanne saattaakin olla vuoden lopulla aivan toinen ja tämän kaltaista tutkimusta tehdään enemmän myös tulevaisuudessa organisaatioiden mielenkiinnon herättyä. Mahdollista myös on, että vapaaehtoisten motiiveja on tutkittu kussakin organisaatiossa itsenäisesti, mutta näitä tuloksia ei ole koskaan nähty tarpeelliseksi julkaista yleiseen tietoon.

Yeungin (1999, 26) haastateltavista poiketen omaan kyselylomakkeeseeni vastaavat ovat aiheen pariin vihkiytyneitä. Vastaajien siviiliammattia ei kysytty kyselyssä, sillä en kokenut sitä tässä tilanteessa oleelliseksi. Sukellustoimintaan mukaan lähteneet vapaaehtoiset ovat olleet lajin parissa jo joko itse harrastajina ja sitä kautta siirtyneet ohjaajiksi tai kouluttajiksi, tai vaihtoehtoisesti he ovat lähteneet itse harrastamaan oman lapsensa harrastuksensa kautta, kun motivoituneita uusia ohjaajia on seuroissa etsitty. Sukeltajaliitolla ja sen jäsenseuroilla ei ole ainakaan yleisen tietämyksen mukaan ollut koskaan erillistä uusien aktiivien rekrytointijärjestelmää, vaan vapaaehtoiset ovat löytyneet jo harrastuksessa mukana olevien keskuudesta. Poikkeuksena kuitenkin sellaiset suuremmissa tapahtumissa talkoolaisina mukana olleet, joiden vastauksia tämän kyselyn tutkimusjoukkoon perustuen ei ole ollut mahdollista saada, sillä tämä opinnäytetyökysely on suunnattu ainoastaan sukelluseurojen nuorisosektorin ohjaajille ja kouluttajille. Näiden henkilöiden tutkiminen voisi myös olla äärimmäisen mielenkiintoista, mutta tämän tiedon selvittäminen ei sopinut tämän opinnäytetyön aiheen rajaukseen.

Yeungin (1999) tutkimustulokset Pelastusarmeijan vapaaehtoisista myös tukee omaa käsitystäni aatepohjaisen järjestön vapaaehtoisista; aatteensa perusteella mukaan on helppo lähteä yksinkertaisen mainoksen perusteella, kun taas urheiluseurojen vapaaehtoisilta vaaditaan usein jonkinlaista tietotaitoa kyseisestä lajista. Poikkeuksiakin

toki on, sillä suuremmilla urheilulajeilla on vuosien tai jopa vuosikymmenten perinteet suur tapahtumien järjestämisellä myös nuorisosektorilla. Tällaisten suur tapahtumien järjestämisessä varmasti tarvittaisiin täysin ulkopuolistakin talkoolaisapua, jota olisi luontevaa etsiä lehti-ilmoitusten perusteella, mutta pienemmissä lajeissa tällaisten suur tapahtumien järjestäminen tuskin tulee koskaan olemaan mahdollista tai edes tarpeellista.

Yeungin tutkimuksen mukaan vapaaehtoisten motiiveina on ollut halu auttaa, tarve mielekkäälle tekemiselle, kokeilunhalu ja ryhmänkaipuu (Yeung 1999, 31–77). Kullakin vapaaehtoistoimintaan lähtijällä on kuitenkin aina omat henkilökohtaiset syynsä sille, miksi he ovat toimintaan hakeutuneet. Toisinaan henkilöitä lähtee mukaan hieman kyseenalaisin motiivein, kuten ajatukset oman identiteetin kohottamisesta, omien ongelmien pakenemisesta ja ryhmänkaipuusta. Tällaisten motiivien varjolla vapaaehtoisiksi päätyneet saattavat kuormittaa myös muita vapaaehtoisia sekä kuluttaa vapaaehtoistyön tärkeitä resursseja ja viedä turhaan aikaa muiden auttamiselta. Vaikka vapaaehtoiset toimisivatkin vain aidon kiinnostuksen ja läheisenrakkauden motivoimina, voi vapaaehtoistyöstä silti aiheutua liian suuri taakka yhden henkilön kannettavaksi. Suositeltua olisikin koota vapaaehtoistyöntekijöistä erilaisia tiimejä tai muilla tavoin saada heidät yhteiseen foorumiin, jotta tuntemuksia ja jaksamista on helpompaa jakaa tuttujen henkilöiden kanssa. (Syrjänen 2010, 121). Vapaaehtoisille ei siis tule luvata missään vaiheessa liikoja, ja vapaaehtoistyö pitäisikin saada kohtaamaan sekä organisaation että vapaaehtoisen itsensä odotukset ja tarpeet. Yeungin tutkimus (1999, 84) paljastaa myös, että mitä avarammat odotukset vapaaehtoistyöntekijällä on, sitä todennäköisemmin hän kokee toiminnan palkitsevana ja pysyy organisaation toiminnassa mukana tulevaisuudessakin.

Toisinaan myös vapaaehtoisen liiallinen motivaatio kyseiseen tehtävään voi tuottaa ongelmia, jos henkilö haalii itselleen liikaa tehtävää, eikä jaksakaan kaikkea kantaa. Tällaisissa tilanteissa yleensä riittää, että henkilö havahdutetaan ottamaan aikaa myös itselleen vapaaehtoistoiminnan ulkopuolella, ja palaamaan takaisin vapaaehtoistoimijaksi levähdettyään. (Sauri 2010, 114.) Organisaatioiden tulisikin tehdä omaa laadunvalvontaa myös vapaaehtoistyötä tekevien keskuudessa ja ottaa rohkeasti henkilökohtainen kontakti sellaisiin henkilöihin, joiden lähtökohdat voivat kenties olla hieman vääriä tai kyseenalaisia vapaaehtoistyönteon motiiveiksi. Vapaaehtoistyötä

ohjaavat ja tekevät ihmiset, joten keskustelun avaaminen hienovaraisesti ja toistakien on kuitenkin tärkeää. Vaikka jonkun vapaaehtoisen osalta päädyttäisiinkin sellaiseen ratkaisuun, ettei henkilö enää vapaaehtoisena jatka, on organisaatio toivottavasti jättänyt henkilölle organisaatiosta itsestään hyvän kuvan.

Vapaaehtoistoiminnassa mukana pysymiseen näyttää olevan selkeä jatkumo sillä, mitkä ovat olleet alkuperäiset motiivit toimintaan mukaan lähteä. Kansallisen liikuntatutkimuksen 2009–2010 osoittamien tutkimustulosten valossa voidaan spekuloida vapaaehtoistoiminnassa mukana olevien lopettamisaikeita. Todennäköisesti sukelluksen parissa tehtävästä vapaaehtoistoiminnasta luopuvat ne, jotka ovat toiminnan aloittaneet omien lastensa kautta. Omien lastensa harrastuksen myötä vapaaehtoiseksi päätyneillä on suuri todennäköisyys lopettaa toiminta lasten kasvettua riittävän isoiksi tai lopettaessa harrastuksensa kokonaan. Osa näistä oman lapsen harrastuksen myötä ohjaajiksi lähteneistä tietysti saanee kimmokkeen jatkaa toimintaa myöhemminkin tai seurassaan muissa muodoissa, mutta tätä asiaa kyselylomakkeellani ei selvitetty. Kansallisen liikuntatutkimuksen 2009–2010 Vapaaehtoistyön Osaraporttissakin (SLU:n julkaisusarja 7/2010, 7) tämä omien lasten aikuistumisen aspekti huomioidaan, ja todetaan, että jopa joka toinen aikuisikäisistä liikunnan parissa vapaaehtoistyötä tekevästä lopettaa toiminnassa mukana olon juuri omien lasten aikuistumisen tai harrastuksen lopettamisen myötä.

Lajin kehittämisen kannalta voisikin olla mielekästä tutkia vielä laajemmin juuri tätä motivaatioseikkaa, ja saada selvyyttä myös muissa kuin nuorisosektorin vapaaehtoistoiminnassa mukana olevien motiiveista. Pelastusarmeijan vapaaehtoisista, poiketen Yeungin (1999, 78) ennakko-olettamuksista, moni tekemisen puutteen takia vapaaehtoiseksi lähtenyt on yllättäen jatkanutkin toiminnassa pidempään, kuin määritellymmistä syistä mukaan lähteneet. Syynä tähän kirjoittaja arvelee olevan vapaaehtoisten matalat odotukset, joiden täytyttyä toimintaan on ollut miellyttävää lähteä suuremmalla tarmolla mukaan ja yllättyä positiivisesti. Toiminnan jatkamisesta eivät useinkaan ole kiinnostuneita pidemmän ajan jälkeen ne, jotka ovat alkujaan asettaneet tarkat raamit toiminnalle ja niihin pettyneet. Sukelluksesta ja sen nuorisotoiminnassa mukana olevista puhuttaessa lieneekin selvää, että toimintaan mukaan vapaaehtoisena lähtevällä henkilöllä on jo ehtinyt syntyä tietyt ennakkokäsitykset siitä,

mitä toiminta on. Näillä selkeän käsityksen omaavilla tuskin tulee suuria yllätyksiä vastaan, joten motivaattorit ja varsinainen toiminta kohtaavat selkeästi.

Oma kyselytutkimukseni on ristiriidassa Yeungin vastaavan kanssa, sillä hänen teoksensa mukaisesti Pelastusarmeijan vapaaehtoiset eivät pidä vapaaehtoistyötään harrastuksena (Yeung, 81), toisin kuin taas sukelluksen parissa toimivat selkeästi kokevat. Tosin huomioitavaa lienee myös se seikka, että sukellus itsessään luetaan harrastukseksi, joten osana harrastustaan tehtävä vapaaehtoistyö muotoutuu omassa mielessä sitä kautta muutenkin helposti harrastuksen erilaiseksi toteuttamistavaksi. Tämä voi johtua myös ajan kulumisesta verrattuna Yeungin yli kymmenen vuotta vanhaan tutkimustulokseen tai yksinkertaisesti toimintojen erilaisuudesta, sillä urheilulajin parissa toimiva tuskin kokee työtään samalla tavalla hyväntekeväisyystyöksi, kuin Pelastusarmeijan parissa vapaaehtoistöitä tekevä. Mielenkiintoista ajatusleikkiä voi pelata myös sillä, että voiko omaa harrastustaan pitääkään vapaaehtoistyönä, vai pitäisikö vapaaehtoistyöksi mieluummin määrittellä ainoastaan tällaisen hyväntekeväisyystarkoituksessa tehdyt työsuoritukset? Jo tämän opinnäytetyön alussa avatun vapaaehtoistyön käsitteen mukaisesti nämä molemmat esimerkit vapaaehtoistyöstä kuitenkin täyttävät vapaaehtoistykäsitteen määrittelyn.

Olivatpa syyt vapaaehtoistoiminnan aloittamiseen mitä tahansa, on organisaation hyvä olla kiitollinen jo olemassa olevista vapaaehtoisistaan ja pyrkiä täydentämään näiden vapaaehtoisten joukkoa. Vapaaehtoistyötä tekevä saattaa myös helposti uupua, jolloin hänen panoksestaan on harvoin niin suurta hyötyä, että hänen olisi järkevää odottaa jatkavan toimessaan. Uupuneen vapaaehtoisen taustalla voi olla ongelmat henkilökohtaisessa elämässä, mutta usein kyse on henkilön ylimitoitetusta heittäytymisestä tähän toimintaan tai yksinkertaisesti motivaation hiipumisesta. (Sauri 2010, 114.) Vapaaehtoistoimijoiden piirissä on monia sellaisia henkilöitä, jotka tekevät vapaaehtoistyötä samanaikaisesti yhdessä tai useammassa organisaatiossa. Sukeltajaliiton nuorisosektorillakin näitä ”monisuorittajia” on, opinnäytetyökyselyssä 17/41 vastaajasta kertoi tekevänsä säännöllistä vapaaehtoistyötä myös sukellusharrastuksen ulkopuolisissa taustayhteisöissä, jonka lisäksi 10 vastaajaa mainitsee, että tällä hetkellä ei toimi muualla, mutta on joskus toiminut. Karkeasti tästä voisi tehdä jakoa, että noin 2/3 Sukeltajaliiton nuorisosektorin vapaaehtoisista tekee vapaaehtoistyötä myös muualla. Vapaaehtoistoiminnan lisäksi voi kuitenkin olettaa ainakin

suurimman osan tähän tutkimuskyselyyn vastanneen joko käyvän ansiotyössä tai opiskelevan, eli henkilökohtainen aikatauluttaminen vaatii erityishuomiota, jotta voi yhdistää ansiotyön/koulun, vapaaehtoistoiminnan ja todennäköisesti myös ihmissuhteet sellaiseksi kokonaisuudeksi, että kaikelle on riittävästi aikaa.

Vapaaehtoistoimijoiden ohjaajan olisikin hyvä pitää silmät auki ja tarkastella tilannetta, mutta keneltäkään suoraan henkilökohtaisesta tilanteesta kysymistä ei suositella (Sauri 2010, 115). Vapaaehtoistoimijoiden kesken olisi hyvä olla aikaa keskustella omista tunteistaan, joita vapaaehtoistyö herättää ja hyvin ryhmäytyneen vapaaehtoistalon jäsenen on helppo ilmaista oma uupumuksensa. Vapaaehtoistyöstä olisi siis osattava myös luopua, jos se alkaa käydä voimille – mielellään jo ennen, ennen kuin siitä tulee pakonomaista puurtamista ja ilo vapaaehtoisena toimimiselle on vielä olemassa. Vapaaehtoistyöstä luopuminen ei kuitenkaan ole aina luopuvalle osapuolelle itsestäänselvyys, mutta hänen päätöstään tulisi osata kunnioittaa ja kiittää annetusta työpanoksesta. (Sauri 2010, 116.)

Pelkästään toiminnassa jo mukana olevien vapaaehtoisten tukemiseen ja kuuntelemiseen ei voida ajatella käytettävän aikaa, vaan lisäksi pitäisi pohtia toiminnan tulevaisuutta jo siinä sivussa. Vapaaehtoisten rekrytointiin käytettävää aikaa tulisi lisätä, sillä laajempi vapaaehtoisjoukko auttaa myös olemassa olevia vapaaehtoisia jaksamaan, kun työmäärää on jakamassa useampi. Enää ei kuitenkaan riitä, että kysellään ympärilyöreästi vapaaehtoisia, vaan heitä toimintaan mukaan saadakseen tulisi osata ennakolta ilmoittaa, millaisia vapaaehtoistöitä olisi tarjolla. Teoksessa 10 askelta parempaan vapaaehtoistyöhön annetaan neuvoja, kuinka erilaisia vapaaehtoistyöpaketteja voisi koota, jotta jokaiselle vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneelle olisi tarjota hänelle sopivaa toimintaa. (Karreinen, Halonen, Tennilä 2010, 9-22.) Vaikka uusia vapaaehtoisia on löydettävissä, niin ongelmallista on, että näistä samoista vapaaehtoisista kilpailee moni muukin. Uusien vapaaehtoisten rekrytointia ei kannattaisikaan vain jättää satunnaiseksi mahdollisuudeksi, vaan rekrytointi voidaan esimerkiksi ottaa yhdeksi päätavoitteeksi uutta toimintasuunnitelmaa tehdessä. Ensisijaisesti organisaation olisikin selvitettävä, mihin tehtäviin uusia vapaaehtoisia tarvitaan. Näin organisaation olisi helppo tarjota tiettyjä vapaaehtoistehtäviä niille henkilöille, jotka ottavat yhteyttä ja ilmaisevat kiinnostuksena toimia vapaaehtoisena kyseisessä organisaatiossa.

Organisaation tiedostaessa omat tarpeensa, voivat he lähteä tekemään toiminnastaan sellaista, että jokaiselle vapaaehtoiselle löytyy tehtävää. Ihmisillä on myös erilaisia käsityksiä siitä, millaista vapaaehtoistyötä he tahtoisivat tehdä, ja kuinka paljon heillä on siihen annettavaa. Sen takia olisikin hyvä, jos organisaatiossa olisi valmiina näitä ”tehtäväpaketteja”, joita varten vapaaehtoiset sitten löydettäisiin. Juuri oikean henkilön löytyminen oikeaan tehtävään on ensisijaisesti siis organisaation itsensä vastuulla; toisinaan täytyy myös pohtia, onko vapaaehtoiseksi ilmoittautunut henkilö sopiva juuri siihen tehtävään, josta hän on kiinnostunut. Tarjotessaan valmiita vapaaehtoistyön paketteja, tekee organisaatio palveluksen sekä itselleen että tulevalle vapaaehtoistoimijalleen. Sekä Yeung (1999, 84) että Karreinen ym. (2010, 47) kirjoittavat teoksissaan siitä, kuinka vapaaehtoisten ei pitäisi päästä muodostamaan täysin vilttejä ajatuksia vapaaehtoistyön muodoista omista päissään.

Vapaaehtoistehtäviä jakaessa kannattaa myös muistaa, että motivoituakseen annettusta tehtävästä sen ei tulisi olla liian yksinkertainen ja helppo, sillä yksitoikkoisella puurtamisella tuskin saadaan löydettyä vapaaehtoista pysymään mukana. (Karreinen ym. 2010, 42–25.) Tärkeää olisi myös kiinnittää huomiota siihen, että vapaaehtoisuus perustuu henkilön omaan motivaatioon, jolloin yksitoikkoisten käskyjen noudattaminen ei välttämättä tunnu henkilöstä kovinkaan motivoivalta (Sauri 2010, 116).

Urheiluseuroja ajatellessa löytyy vapaaehtoiset usein jo olemassa olevista jäsenistä tai heidän taustajoukoistaan/perheistään. Urheiluseurat voivat myös hankkia tapahtumissaan uusia jäseniä, joista sitten usein löytyy myös uusia aktiivisia vapaaehtoisia. Urheilutapahtumissa tarvitaan aina vapaaehtoisia, ja usein nämä vapaaehtoiset löytyvätkin suoraan lajia harrastavien läheisistä. Erityisesti lastensa harrastukseen liittyvien tapahtumien järjestämiseen vanhemmat ovat helposti houkuteltavissa, ja tällaisella käytännöllä onkin pitkät perinteet. Vapaaehtoisten omaa osaamista kannattaakin hyödyntää ja rohkeasti kysyä, voisivatko esimerkiksi tiettyjen alojen ammattilaiset antaa omaa aikaansa ja sosiaalista pääomaansa isojen tapahtumien järjestämiseksi. Näillä ammattilaisilla voidaan saada ensiluokkainen lopputulos esimerkiksi ruokahuollon tai vaikka mainosten tekemisen suhteen.

Suomalaista vapaaehtoistyöntekijöiden ryhmää on tutkittu myös kohdistetummin liikunnan saralla. Tuoreinta tutkimustietoa sisältää Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010 -julkaisusarja, joka on ladattavissa Suomen Liikunnan ja Urheilun Internet-sivuilta kohdasta Julkaisut ja oppaat (SLU:n julkaisusarja 8/2010). Tämä Suomen Liikunnan ja Urheilun (SLU), Nuori Suomi ry:n, Suomen Olympiakomitean, Helsingin kaupungin sekä Suomen Kuntoliikuntaliitto ry:n teettämä Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010 kertoo luotettavan otoksen pohjilta suomalaisten aikuisten (19–65-vuotiaiden) tottumuksista olla mukana tekemässä vapaaehtoistyötä organisoidussa liikunnan kansalaistoiminnassa.

Kaikkiaan 16 % tutkimukseen osallistuneista tässä ikäluokassa ovat vastanneet TNS Gallup Oy:n toteuttamaan tutkimukseen olevansa jollain tavoin mukana vapaaehtoistoiminnassa (SLU:n julkaisusarja 8/2010, 6). Lukumääräisesti tämä tarkoittaa jopa yli puolta miljoonaa aikuista, jotka antavat oman panoksensa suomalaisen urheilun tukemiseksi. Tutkimuksessa on huomioitu kaikenlainen vapaaehtoistoiminta urheilun saralla; ohjaajana tai tuomarina toimimisesta aina huolto- ja muihin taustajoukkoihin asti. Keskimäärin aikuiset antavat aikaansa noin 10 tuntia kuukaudessa (em. 6).

Tutkimuksen mukaan miehiä on mukana vapaaehtoistoiminnassa hieman naisia enemmän, alueellisesti innokkaimmat toimijat löytyvät muualta kuin Suur-Helsingin alueelta (SLU:n julkaisusarja 8/2010, 7). Vapaaehtoisten siviiliammattistatuksellakin näkyy olevan hienoista merkitystä vapaaehtoistyöhön osallistuvien kesken, sillä työntekijöiden ja toimihenkilöiden osuus verrattuna johtavassa asemassa toimiviin henkilöihin on hieman suurempi. Ikäryhmittäin mitattuna suurin kiinnostus vapaaehtoistyöhön näkyy olevan keski-ikäisten joukossa, joiden osallisuutta voitaneen selittää heidän omien lastensa harrastusinnokkuudella. Raportissa todetaankin epäsuorasti tämän tarkoittavan sitä, että noin puolet aiemmin toimintaan osallistuneista aikuisista luopuu vapaaehtoistyöstä heidän omien lastensa aikuistuesssa. Tätä johtopäätöstä tukee myös se, että useimmiten vapaaehtoistoimintaan osallistuminen liittyy nimenomaan lapsi- tai nuorisotoimintaan (em. 7-8).

Samassa tutkimussarjassa käsiteltiin myös 15–18-vuotiaiden osallistumista liikunnan vapaaehtoistyöhön, sekä yleisesti 3-18-vuotiaiden liikuntatottumuksia. (SLU:n julkaisusarja 7/2010.) Kokonaisuudessaan tästä ikäluokasta noin 19 % osallistuu johonkin

vapaaehtoistyöhön, tässä luvussa on siis mukana myös liikunnan ulkopuoliset vapaaehtoistehtävät. Ikäryhmässään vapaaehtoisena työskentelevistä suurin osa kuitenkin antaa aikansa joko urheiluseurojen tai oppilaitoksensa urheilukerhoissa verrattuna järjestöissä tai muualla vapaaehtoistyötä tekeviin nuoriin. Toisin kuin aikuisväestölle tehdyssä tutkimuksessa, ei nuorten haastattelutuloksissa ilmene eroa kansalaisaktiivisuuden suhteen tyttöjen ja poikien välillä, kuitenkin pelkästään liikuntaan liittyvissä vapaaehtoistoiminnoissa olivat tytöt hieman poikia aktiivisempia osallistujia.

Liikuntaseuroissa on vapaaehtoisina myös sellaisia nuoria, jotka eivät itse harrasta kyseistä lajia, vaan ovat ainoastaan mukana vapaaehtoisina. Liikuntaa itse harrastavista tässä ikäryhmässä on myös mukana vapaaehtoistoiminnoissa 32 %. Myös nuorten kohdalla pääkaupunkiseudulla asuvissa on muualla Suomessa asuviin verrattuna merkittävästi vähemmän vapaaehtoistyötä tekeviä. (SLU:n julkaisusarja 7/2010, 28–43.)

2.3 Vapaaehtoistoiminta lakien, asetusten ja suositusten viidakossa

Järjestötyö Suomessa on perinteiltään rikasta, mutta selkeitä käytänteitä toiminnalle ei ole koskaan laadittu, vaan jokainen toimijataho saa muokata toimintansa sellaiseksi kuin tahtoo, kunhan rekisteröidyille yhdistyksille säädetyt yhdistyslain pykälät toteutuvat. Yhdistyslaki sitoo jokaista Sukeltajaliittoon kuuluvaa sukellusseuraa, sillä Liiton säännöissä on määritelty ainoastaan rekisteröidyn yhdistyksen mahdollisuus liittyä Sukeltajaliiton jäsenseuraksi (Sukeltajaliitto 2011). Tässä opinnäytetyössä keskitytäänkin vapaaehtoistyön osalta rekisteröityihin yhdistyksiin.

Rekisteröimättömät yhdistykset olisivat myös tutkimuskannalta mielenkiintoisia, joskin haasteellisia, sillä niistä ei ole olemassa kattavaa tietoa, eikä heidän toimintaansa pysty perustelemaan myöskään yhdistyslain säännöin. Järjestötoiminnalle ensisijaisesti raamit asettaa yhdistyslaki, jota jokaisen rekisteröidyn yhdistyksen tulee noudattaa. Ennen yhdistyksen rekisteröinnin hyväksymistä tulee yhdistyksellä olla muun muassa säännöt ja perustajat, jotka ovat laillisesti vastuussa yhdistyksensä toiminnasta. Patentti- ja rekisterihallitus myös hyväksyy rekisteröintiä hakevien yhdistysten

säännöt, jolloin voidaan varmistua niiden tietynlaisesta lainvoimaisuudesta. Sukeltajaliitto on myös itsessään rekisteröity yhdistys.

Sukeltajaliitto on kattojärjestö, sen alla toimivat seurat ovat itsekin rekisteröityjä yhdistyksiä. Liiton säännöt määrittelevät jäsenyhdistyksestä seuraavaa:

”Liiton jäsenyhdistykseksi hallitus voi hyväksyä rekisteröidyn sukelluseuran tai monilajiseuran, jolloin jäseneksi hyväksytyn sukelluseuran kaikki jäsenet kuuluvat seuran kautta Liittoon. Monilajiseuran osalta jäsenmäärä määräytyy Liittoon ilmoitettujen, monilajiseuralle jäsenmaksun maksaneiden sukellustoimintaan osallistuvien jäsenten lukumäärän perusteella. Jäsenyhdistyksellä on äänioikeus Liiton kokouksissa. Jäsenanomus on jätettävä Liiton hallitukselle kirjallisesti. Anomukseen on liitettävä yhdistyksen säännöt ja yhdistysrekisteritodistus.” (Sukeltajaliiton säännöt, 5.pykälä voimaan astuneet 1.1.2010)

Sukeltajaliiton säännöt mahdollistavat myös yksittäisten henkilöjäsenien sekä tukijäsenien hyväksymisen Sukeltajaliiton jäseniksi. Kattojärjestönä Sukeltajaliitto ei sanele jäsenseuroilleen laaja-alaisia ehdottomia määreitä, joten seuroilla itsellään on suuri vastuu osata pyytää apua tarvitessaan. Seurakohtaisia käytänteitä ei ole koskaan selvitetty tarkasti, minkä takia on nyt esiinnoussut tarve saada tietoa erilaisista toimintamalleista, ja saada samalla tietoa siitä, minkälaista työtä ja tukea liitolta jäsenseuroissa odotetaan.

Urheiluseurat, jotka ovat rekisteröityneet yhdistysmuotoisiksi, ovat veloitettuja noudattamaan yhdistyslakia siinä missä muutkin rekisteröidyt yhdistykset. Yhdistyslaki itsessään ei kata kaikkea vapaaehtoistoimintaa, mutta rekisteröityjen yhdistysten vapaaehtoisia ja heihin liittyvää toimintaa on siinä myös esitelty. Sukeltajaliittoon kuuluvien sukelluseurojen ollessa rekisteröityjä yhdistyksiä, tulee seurojen huomioida myös nämä lain pykälät. Yhdistyslaissa määritellään, että vapaaehtoistyötä ei voida ketään pakottaa vastaanottamaan. Yhdistyslaissa tarkalleen määritellyt vapaaehtoiset ovat yhdistysten valitsemia luottamushenkilöitä, mutta yleisesti ottaen kaikki vapaaehtoiset eivät kuitenkaan ole luottamushenkilöitä. Tärkeää on myös erotella yhdistyksessä ansiotyötä tekevät, joiden osalta pätevät työlainsäädännön pykälät.

Varsinaisia luottamushenkilöitä valittaessa on aina oltava selvillä henkilön suostumus, ja ehdokkuudesta voi kieltäytyä myös antamatta sille mitään selitystä. Myös tilanteessa, jossa on tullut valituksi johonkin luottamustehtävään tietämättään, on henkilön edelleen mahdollista olla ottamatta tehtävää vastaan. Joskus kuitenkin yh-

distyksen kokouksessa havaitaan, ettei johonkin tehtävään ole ehdokkaita. Tällöin saatetaan läsnäolijoiden kesken tuoda esiin joku nimi ja päättää tämä tehtävään valita ilman kyseisen henkilön omaa suostumusta. Näin ei kuitenkaan koskaan pitäisi menetellä, vaan hyvään yhdistystoimintaan kuuluukin aina kysyä ehdotetun henkilön suostumus luottamustehtävän vastaanottamiseksi. Jos edellä mainittu tilanne kokouksessa kuitenkin tulee eteen, on puheenjohtajan hyvä määrätä kokoustauko ja ottaa yhteyttä esille tulleeseen henkilöön suostumusta kysyäkseen.

Yksityishenkilön suostuttua ja sitouduttua johonkin yhdistyslain määrittelemään vapaaehtoistoimintaan, kuten yhdistyksen luottamushenkilöksi, koskee häntä kolme erilaista lainoikeudellista vastuuta: parlamentaarinen vastuu, siviilioikeudellinen vastuu ja rikosoikeudellinen vastuu. (Loimu 2007, 125.) Huomioitavaa kuitenkin on, että luottamushenkilöt ovat aina vapaaehtoisia, mutta vapaaehtoisena toimiminen ei kuitenkaan tarkoita aina luottamushenkilöasemaa, jolloin nämä kolme oikeudellisvastuun kenttää eivät välttämättä koske kaikkia vapaaehtoistoimijoita. Parlamentaarinen vastuu yhdistystoiminnassa merkitsee sitä, että kyseisen henkilön on nautittava yhdistyksen jäsenten luottamusta koko toimikautensa ajan. Jos näin ei kuitenkaan ole, on yhdistyksellä mahdollisuus erottaa kyseinen henkilö luottamustehtävästään koska tahansa.

Yhdistyslaki kuitenkin määrittelee, että yhdistyksen jäsenten, eli käytännössä yhdistyksen kokouksen, valitsemien luottamushenkilöiden erottaminen tehtävästään on mahdollista tehdä ainoastaan sellaisessa yhdistyksen kokouksessa, jonka kokouskutsussa asiasta on mainittu (Yhdistyslaki, 24§). Niiden luottamushenkilöiden erottamisesta, jotka yhdistyksen hallitus on toimikaudellaan valinnut, ei yhdistyslaissa määritellä mitään. Käytännössä tämä siis tarkoittaa sitä, että hallituksen valitseman luottamushenkilön erottaminen luottamustehtävästään on mahdollista panna käytäntöön pelkästään hallituksen omalla päätöksellä. Yhdistystoiminnassa on kuitenkin huomioitava myös, että hallituksen valitsemat, työsuhteessa yhdistykseen olevat toimihenkilöt eivät ole näiden lakien alaisia, vaan heidän erottamisessaan yhdistyksen täytyy tarkastella voimassa olevia työlainsäädännön pykäläiä ja menetellä niiden mukaisesti.

Luottamushenkilöä koskeva vahingonkorvausvelvollisuus käytännössä tarkoittaa yhdistyslain 39§:n mukaisesti sitä, että hallituksen jäsen tai muu toimihenkilö on velvol-

linen korvaamaan yhdistykselle aiheuttamansa vahingon. Tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettu vahinko koskee paitsi yhdistystä myös sen jäsentä kohtaan aiheutettua vahinkoa. Joissain tapauksissa vahingonkorvausvelvollisia voivat olla yhteisesti kaikki yhdistyksen luottamushenkilöt. Tämä huomioiden yhdistyksen luottamushenkilöiden täytyykin vapaaehtoisasemastaan huolimatta olla erittäin tarkkoja, ettei esimerkiksi yhdistyksen varallisuutta tai muita yhdistyksen asioita hoideta huolimattomasti. Luottamushenkilöinä toimivien on myös huomattava, että suostuessaan hoitamaan kyseistä luottamustehtävää, on henkilön siitä myös suoriuduttava, sillä suorittamatta jättämisellä hän saattaa rikkoa tätä yhdistyslain pykälää vastaan ja näin ollen hän on korvausvelvollinen yhdistyksen puuttuessa asiaan. (Loimu 2007, 127.)

Rikosoikeudellinen vastuu luottamustehtävässä perustuu siihen, että luottamushenkilöksi valitulla on useimmiten erilaisia oikeuksia. Luottamushenkilöllä voi olla mahdollisuus päästä käsiksi yhdistyksen varoihin, joten niiden hoitaminen vastuullisesti on erittäin tärkeää. Kavaltaessaan varoja tai syyllistyessään muihin rikkeisiin tai rikoksiin, on todennäköistä, että rankaisevana yhteisönä ei ole pelkästään yhdistys, vaan tilanteeseen voi puuttua lainsäätäjä. Tuomioistuimessa käsitellään niitä rikoksia, joiden katsotaan olevan riittävän voimakkaita, ja niistä voidaan määrätä sakkoja tai vapausrangaistuksia. (Loimu 2007, 129.)

Luottamustehtävän vastaanottamista ei tarvitse kuitenkaan suuremmin pelätä, sillä hoitaessaan luottamustoimeensa kuuluvat asiat tunnollisesti, on äärimmäisen harvinaista, että joutuisi näiden lakien ja säädösten kanssa ongelmiin. Luottamustehtävään valitulla on kuitenkin myös mahdollisuus itse erota toimestaan myös kesken toimikauden, ja tätä mahdollisuutta suositellaankin käytettävän esimerkiksi yllättävien henkilökohtaisen elämässä tapahtuvan muutoksen aikana.

Voitto Helander pohtii teoksessaan Kolmas sektori (1998, 77) vapaaehtoistoiminnan säädöksiä. Teos on julkaisu jo vuonna 1998, joten sen julkaisemisen jälkeen vapaaehtoistoimintaan on saatu uusia säädöksiä ja lakejakin muutettu, mutta teos pääpiirteissään on validi edelleen. Helanderin kirjassa puhutaan työ-, vero- ja kilpailuoikeudellisista ongelmista, sillä aiemmin kolmannella sektorilla vapaaehtoisia käyttävien lainsäädännölliset ongelmakohdat ovat liittyneet nimenomaan palkkioiden ja kulukorvausten veloituksiin, sekä työsuojelullisiin ongelmiin.

Vielä 2000-luvullakaan vapaaehtoistoimijoita ei rinnasteta työntekijöihin, joten heidän kohtaamansa ongelmat muun muassa työsuojelullisissa asioissa voivat tuottaa taustaorganisaatioille päänvaivaa. Työlainsäädäntö on muuttunut niin, että lasten- ja nuorten parissa ansiotyötään tekevältä vaaditaan rikostaustaote, jotta voidaan olla varmoja kyseisen henkilön soveltuvuudesta näiden asiakasryhmien parissa työskentelyyn. Tämä muutos tuli voimaan vuonna 2003 (Oikeusrekisterikeskus 2011). Rikostaustaote sisältää ne tuomiot, jotka henkilölle on annettu lapseen kohdistuvista rikoksista, seksuaalirikoksista, väkivaltarikoksista tai huumausainerikoksista. Rikostaustarekisterissä mainittavat tuomiot ovat sellaisia, joiden on ajateltu olevan merkityksellisiä kun huomioidaan henkilön työskentelevän lasten tai nuorten parissa. Vapaaehtoisilta tätä otetta ei ainakaan toistaiseksi vaadita, vaikka lapsiasiainvaltuutettu onkin sitä ehdottanut hallitukselle antamassaan lausunnossa 17.1.2011 (Lapsiasiainvaltuutettu 2011).

Helander kirjoittaa teoksessaan myös siitä ongelmasta, voidaanko tiettyjä yhteiskunnan tukipalveluita antaa tehtäväksi sellaiselle organisaatiolle, joka käyttää vapaaehtoistoimijoita osana toimintaansa. Ongelmakohtaksi muodostuu hänen mielestään kilpailun vääristyminen, sillä toiset saavat merkittävää lisäetua toimintaansa käyttämällä vapaaehtoisia ja näin ollen budjetoimalla käytössä olevat varallisuutensa muuhun toimintaan. Henkilökohtaisesti ajattelen, ettei tällainen ajatusmaailma ole realistinen pelkästään siitä syystä, etteivät vapaaehtoistoimijatkaan ole täysin ilmaisia. Eriyisesti sosiaalisilla aloilla ja organisaatioissa, joissa vapaaehtoisia käytetään, on tärkeää huolehtia vapaaehtoisten osaamisesta ja jaksamisesta. Vapaaehtoisille on myös suotavaa tarjota koulutusta tehtävänsä, minkä lisäksi vapaaehtoisten muistamiset ja kiitospalkkiot tapahtumien tai vastaavien muodossa on onneksi jo vakiinnuttaneet paikkansa organisaatioiden käytänteissä. Verottajan näkökannalta vapaaehtoistyö lasketaan talkootyöksi, mistä voidaan maksaa ainoastaan aiemmin mainittuja kulukorvauksia, mutta ei muuta palkkiota. (Verohallinto 2011.)

2.4 Vapaaehtoiset ja viestintä

Sukeltajaliitto kattojärjestönä ei määrittele, millaista viestintää sen jäsenseurat käyttävät toiminnassaan. Sukeltajaliiton strategiapaperissa on nostettu omaksi kohdak-

seen Liiton viestintä. Strategiassa esiin on tuotu Liiton tunnettuus ja yksittäisten jäsenten tiedostaminen, että kuuluessaan sukellusseuraan ovat he myös Sukeltajaliiton jäseniä. Viestintästrategian osana on myös tavoite saada Sukeltajaliiton jäsenlehdessä Sukeltajasta, sekä liiton nettisivuista sellaiset, joihin jäsenistöllä on mahdollisuus vaikuttaa – ja joihin he mieluusti myös tarjoaisivat omia sukellusaiheisia artikkeleita ja kuvia esimerkiksi seurojen omista tapahtumista. Liitto toivotaan koettavan sellaisena, kuin sen olisi tarkoitus ollakin; kaikkia suomalaisia sukeltajia palvelevana yhdistymänä, jota jokainen jäsen tahtois olla kehittämässä ja tukemassa. Viestintästrategia koskettaa myös yksittäisiä sukellusseuroja, ja heidän mahdollisuuksiaan hyödyntää Sukeltajaliiton sosiaalista pääomaa tarvitessaan apua tai tukea seuratoimintaansa, mutta myös kannustetaan ottamaan yhteyttä Liiton luottamus- ja toimihenkilöihin ja tekemään aloitteita valtakunnallisen sukellustoiminnan ja Sukeltajaliiton kehittämiseksi. Sukeltajaliiton oma tavoite on olla helposti lähestyttävä, ammattimainen, asiantunteva, avoin ja vuorovaikutteinen. Liiton eri toimintasektoreista vastaavat valiokunnat ja luottamushenkilöt pyrkivät parantamaan omaa toimintaansa jatkuvalla kehitystyöllä ja tarjoamalla ajanhengessä pysyviä viestinnän väyliä jäsenseurojensa tarpeisiin. (Sukeltajaliiton strategia 2009.)

Yleisesti ottaen sanalla ”viestintä” voidaan käsittää monia eri asioita, ja se tuntuu arkipäiväistyneen käsitteeksi, jota on luonnollistakin käyttää monessa eri yhteydessä. Viestintä-sanaan liitetään ajatus erilaisista viestinnän välineistä (lehdet, televisio, kännykät), se saatetaan yhdistää myös telemarkkinointiin. Pyydettyessä jotakuta pohtimaan omaa ammatillista tai henkilökohtaista viestintäänsä, saataisiin täysin erilainen assosiaatiomaailma kuin viestinnän välineistä puhuttaessa. Missään määrittelyssä yhteisössä, työ- tai harrastuspaikassa, ei viestintää kuitenkaan tulisi pitää itsensä selvytyksenä, vaan siihen panostaminen hyödyttää yhteisöä kaikin puolin. Ensimmäinen askel viestinnän määrittelylle tällaisessa yhteisössä on pohtia, mitä on viestintä ja mitä tiedotus, ja mitä eroa niillä on. Välttämättä myöskään toimijoiden ydinjoukon määritelmät viestinnälle ja sen välineille eivät kohtaa todellista tarvetta. Viestinnästä katkeaa terä, jos se ei saavuta juuri niitä henkilöitä silloin, kun aihe on ajankohtainen. (Juholin 2006, Siukosaari 2002).

Viestinnän voi ajatella olevan kokonaisvaltaisempaa kuin tiedottamisen, jolloin sen toivotaan olevan myös vuorovaikutuksellista. Tiedottaminen taas on selkeästi yk-

sisuuntaista, jolloin vastausta ei suoranaisesti odoteta, vaan asia tahdotaan ainoastaan antaa tiedoksi. Teoksessa ”Communicare! Viestintä strategiasta käytäntöön” (Juholin 2006, 16) viestinnän on muistutettu olevan myös muuttuvaa ja koko ajan kehittyvää toimintaa, joka vaatii osallisilta vastaanottajan ja lähettäjän kykyjä, joiltakin viestin tuottamista sekä näiden kaikkien osallisten yhteistä työpanosta.

Viestinnässä vanha sanonta ”Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty” pitää paikkansa! Viestinnän ensisijainen tavoite lienee pitää yhteisön jäsenet tietoisina tehdyistä päätöksistä, tulevista asioista tai meneillään olevista muutoksista, sekä osallistaa koko yhteisö näistä osa-alueista päättämiseen. Viestintää tarvitaan myös kriisitilanteissa, ja sen suunnitteleminenkin on yksi osa-alue yhteisön viestintätoimintaa. Viestintää kuitenkin on jokaisessa yhteisössä, niin työmaailmassa kuin vapaa-ajan toiminnoissakin, oli se sitten suunniteltua tai ei. Hyvin suunnitellulla viestinnällä kuitenkin saadaan karsittua aika monta epäluuloa tai väärää mielikuvaa, sekä parannetaan yhteisön imagoa ja läpinäkyvyyttä. (Juholin 2006, 8)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan sitä viestintää, mitä suomalaiset sukeltajat tarvitsevat harrastuksensa puitteissa. Yhteisöviestintä lienee tarkin termi, jota voidaan käyttää tämän aihepiirin kohdalla. Yhteisöviestinnän punainen lanka onkin juuri siinä, että kattaa koko yhteisön ja viestintä on moniulotteista ja mahdollisuuksien mukaan myös vuorovaikutuksellista. Yhteisöviestintää ja organisaatioviestintää voidaan pitää synonyymeina, vaikka todellisuudessa näillä käsitteillä on hiuksenhieno ero; organisaatioviestintä on ymmärrettävissä paremminkin yhteisön sisäisenä viestintänä, kuin yhteisön koko viestinnän kattavana käsitteenä (Juholin 2006, 17).

Viestinnällä on hyvin suuri merkitys erilaisten organisaatioiden toiminnassa. Viestinnän tyyli riippuu pitkälti organisaation totutuista käytänteistä, sovitusta säännöistä ja viestin laadusta. Huomionarvoista on myös epävirallinen viestintä, jonka kontrollointi ei ole niin helppoa, mutta jolla on kuitenkin suuri merkitys erityisesti organisaation imagon kannalta. Sukeltajaliittoa ajatellessa erittäin suuri merkitys on siis niillä vapaaehtoisilla, jotka Liiton ja sen jäsenseurojen toiminnasta erilaisissa tapahtumissa kertovat. Jos he antavat Liiton toiminnasta, sen jäsenseuroista tai suomalaisesta harrastussukellustoiminnasta yleensä, kielteisen kuvan, on tätä mielikuvaa äärimmäisen

haastava lähteä muokkaamaan uudestaan. Ensivaikutelmalla siis todellakin on merkitystä!

Joukkoviestintä on usein yksisuuntaista, lähinnä tiedottamista, eikä siihen todennäköisesti odoteta saatavan suoraa vastausta. Sukeltajaliiton joukkoviestin on nettisivut ja Sukeltaja-lehti, ja suurimmalle osalle jo pelkästään Liiton omista jäsenistä nämä näyttävät opinnäytetyöni kyselytutkimuksenkin perusteella hieman etäisiltä. Sukeltajaliitto kuitenkin kannustaa jäseniään aktiivisuuteen lähteä mukaan tuottamaan uudenlaista sisältöä näihin medioihin, joskin Sukeltajaliiton toimistolta saatujen arvioiden mukaan harvoin uudet henkilöt osoittavat kiinnostuksensa lähteä mukaan. Sukeltajaliitto on jokaisen suomalaisen sukeltajan edustaja, ja yhteistyöllä Liiton toiminoista saadaan vieläkin kattavampia ja lehtipisteissäkin myytävästä Sukeltaja-lehdestä entistä näyttävämpi.

Joukkoviestintien käyttöä ei kannata myöskään rajata pelkästään organisaation omiin julkaisuihin tai Internet-sivuihin, vaan tietoa kannattaa pyrkiä välittämään aina myös valtakunnan medioihin tai alueellisiin julkaisuihin (Juholin 2006, 22). Uutiskynnyks voi toisinaan tuntua suurelta, mutta koskaan ei voi ennakolta tietää, ylittääkö juuri se oma uutinen myös kansallisen uutiskynnyksen! Erityisesti suurempien organisaatioiden kohdalla joukkoviestintien käytön opettelu on erittäin tärkeää, sillä niiden avulla voidaan saavuttaa laajempi kuulijakunta, joka merkitsee potentiaalisia asiakkaita tai yhteistyökumppaneita, eli Sukeltajaliiton tapauksessa uusia kiinnostuneita sukeltajia. Yhteisöviestintä on joukkoviestimien osalta kuitenkin enemmän tiedotusta kuin varsinaista viestintää, sillä joukkoviestimiin saatu viesti on joko maksettua mainostilaa tai saavutettua (ilmaista) palstatilaa, joko negatiivisessa tai positiivisessa merkityksessä. Valitettavan usein pienten yhteisöiden päätyessä joukkoviestimiin ilman maksettua ilmoitustilaa, on useimmiten kyse skandaalinomaisesta tapahtumasta, joka ei vaikuta yhteisökuvaan kovin positiivisesti.

Viestinnästä on tullut kuitenkin niin olennainen osa jokapäiväistä elämäämme, että siihen ei välttämättä kiinnitetä enää suurissa määrin huomiota. Erityisesti juuri sen takia, että viestinnän ajatellaan olevan arkipäiväistä ja ehkä osa ”vähän jokaisen työtä”, olisi organisaatioiden/yhteisön kuitenkin hyvä tehdä jonkinlainen viestintäsuunnitelma. Viestintäsuunnitelman avulla on jokainen yhteisön osallinen tietoinen siitä, ku-

ka viestii, mitä, miten ja kenelle, eikä virallisen viestintävastaavan mahdollinen puuttuminen organisaatiokaaviosta koidu ongelmaksi. Viestinnän laatu voi olla yksisuuntaista tai kaksisuuntaista, eli joko ainoastaan tiedottavaa, tai vuoropuhelunomaista, reagointia odottavaa viestintää. (Ollitervo 2003.)

Sisäinen viestintä terminä on siis sama kuin organisaation keskinäinen eli organisaatioviestintä. Vaikka organisaatioviestintään ei olisikaan tehty niin selkeitä ja yksioikoisia ohjeistuksia, olisi jonkinlaiset pelisäännöt hyvä olla kirjattuna esimerkiksi siitä, kuka välittää informaatiota ja kenelle, jotta jokainen asioista tiedonsaantiin oikeutettu tulee tiedon myös saamaan. Jos organisaatiossa viestinviejiä on monia, ja on odotettavissa, että myös vastaanottajat puhuvat saadusta viestistä eteenpäin, olisi hyvä, että alkuperäinen tieto olisi kirjoitetussa muodossa suullisen sijaan. Suullisessa viestinnässä on aina olemassa riski niin sanotusta rikkinäisestä puhelimesta, jolloin alkuperäinen viesti on muuttanut muotoaan mahdollisesti jopa aivan päinvastaiseksi, kuin alun perin on tarkoitettu. (Ollitervo, 2003.) Sukeltajaliiton kaltaisessa kattojärjestössä viestinviejiä todennäköisesti onkin useampia, joten alkuperäinen viesti olisi hyvä olla mahdollisimman selkeä ja informatiivinen.

Yhteisöviestinnän keinoja on monia; sähköinen viestintä esimerkiksi Internet, intranetsivujen kautta, tai sähköpostilla. Sähköinen viestintä on helpottanut, mutta toisaalta myös lisännyt yhteisöviestintää, mistä johtuen informaatioähky voi olla mahdollinen. Sähköisen viestinnän kirjoittamattomissa säännöissä voisikin lukea, että erityisesti sähköistä viestintää suunniteltaessa ja käytettäessä, on hyvä varmistaa, että viesti saavuttaa ainoastaan ne henkilöt, keille sillä on oikeasti merkitystä. Jos viestin lukija sitten kokee, että viestissä on oleellista informaatiota myös jollekin toiselle, voi tämä jälleenlähettää viestin eteenpäin. (Juholin 2006, 60)

Jokaiselle sähköpostin käyttäjälle lienee tuttu tilanne, kun pidemmältä lomalta palatessa avaa sähköpostilaatikon, niin vastassa voi olla jopa useita satoja sähköpostiviestejä, joista kaikkien sisältö ei välttämättä edes ole itseä koskettavaa. Tästä johtuen osa hyvinkin tärkeistä sähköpostiviesteistä saattaa hukkua muiden vähemmän tärkeiden sekaan, eikä ehkä saavuta avainhenkilöitä riittävän aikaisin. Tämän ongelman tiedostamisen kautta myös tämän opinnäytetyön kyselylomaketta on pyritty välittämään mahdollisimman laajasti myös henkilökohtaisten kontaktien kautta juuri Inter-

netin tarjoamissa yhteisösovelluksissa. Mielenkiintoista olisikin tietää, kuinka kyse-
lyyn vastanneet ovat linkin saaneet käsiinsä; yhteisöpalveluiden kautta vai sähköpos-
tissaan?

Erilaiset organisaatiot, yritykset ja yhdistykset koostaan riippuen, käyttävät usein
myös painettua viestintää, kuten erilaiset kirjeet, lehdet ja tiedotteet. Paperille paine-
tulla sanalla saatetaan saada herätettyä paremmin vastaanottajan kiinnostus, sillä
niin moni on siirtynyt käyttämään pelkästään sähköisiä viestimiä. Tavallisen postin
mukana ei kuitenkaan voi lähettää mitään todella kiireellistä tietoa, sillä sen saapu-
minen kohteen tietoon voi viedä muutamasta päivästä viikkoonkin. Postittaminen on
myös taloudellisesti rasittavampaa, sillä painatus ja lähetyskulut voivat tehdä suuren
loven budjettiin. Tämän takia erityisesti pienten organisaatioiden on helpompaa yllä-
pitää viestintäänsä kohderyhmälleen sähköisten välineiden avulla. Toisaalta viestin-
tää olisi jatkuvasti kehitettävä ja tarkasteltava, jotta se sujuisi yhteisössä kitkattomas-
ti. (Ollitervo 2003.)

Kirjallisen viestinnän lisäksi organisaatioissa on aina myös muunlaista viestintää; jo-
kainen puhelu, keskustelu tai muu kohtaaminenkin on osa organisaatioviestintää.
Tämän takia onkin hyvä, että organisaation nimissä hoidettavat tehtävät ovat aina
korrekteja ja miellyttäviä viestintätapahtumia. Parhaiten organisaationsa imagoa kas-
vattavat ammattilaiset, jotka toimivat kävelevinä käyntikortteina ja aina taustaorgani-
saationsa mainitessaan aiheuttavat ihmisissä joko positiivisen tai negatiivisen reakti-
on. Erityisesti yritykset voivat ostaa kallista palstatilaa ja suunnitella upeita mainoksia
graafisten suunnittelijoiden avulla, mutta mikään ei silti voita henkilökohtaista kontak-
tia kyseiseen yritykseen. (Juholin 2006, 22)

Viestinnän ollessa moniulotteista ja vivahteikkaista on sillä mahdollisuudet parantaa
myös yhteisön me-henkeä, erityisesti jos myös harvemmin lähettäjä-päässä olevat
henkilöt kokevat heidän ajatuksillaan olevan merkitystä. Erityisesti tästä syystä yhtei-
söviestinnän tulisi olla nimenomaan viestintää eikä tiedottamista. Hyvillä viestintätai-
doilla voidaan parantaa paitsi edellä mainittua me-henkeä, myös organisaation ima-
goa. Lojaalit työntekijät ovatkin yhteisön paras mainos, ja lojaliteetti saavutetaan an-
tamalla työntekijöille kiitosta ja kunniaa tehdystä työstä, ja osoittaa heille heidän mer-
kityksellisyytensä organisaatiossa. (Juholin 2006, 38)

3 SUKELTAJALIITTO

Sukeltajaliitto on suomalainen, valtakunnallisesti toimiva sukeltajien ja sukellusseurojen kattojärjestö, joka on perustettu vuonna 1956. Liiton toiminta on avointa kaikille sukelluksesta kiinnostuneille, ja suuri osa Liiton ja sen jäsenseurojen tapahtumista ja toiminnasta mahdollistetaan vapaaehtoisvoimin. Sukeltajaliiton tehtävänä on muun muassa kouluttaa seuroihin sukelluskouluttajia ja ohjaajia, tuottaa seurojen ja kouluttajien käyttämää opetusmateriaalia, järjestää sukellustapahtumia ja – kilpailuja, julkaista Sukeltaja-lehteä, toimia sukellusharrastuksen edunvalvojana, edustaa suomalaisia sukeltajia maailmalla ja tarjota sukelluksen asiantuntijoita median ja muun yhteiskunnan käyttöön. (Sukeltaja 2011.) Sukeltajaliitolla on Helsingissä sijaitseva toimisto, jossa työskentelee toiminnanjohtajan lisäksi 5 muuta palkallista toimihenkilöä, joista yksi, Sukeltajaliiton nuorisopäällikkö, työskentelee pääsääntöisesti sukelluksen nuorisosektorin hyväksi. Nuorisopäällikön tehtävänä on edistää sukelluksen nuorisotoimintaa, ja tukea nuorisosektorilla toimivia vapaaehtoisia niin Liiton omissa kokoonpanoissa kuin seurojenkin tasolla.

Sukeltajaliiton jäsenyhdistykseksi voivat hakea sukellusseurat, joiden kautta henkilöjäsenet liittyvät osaksi liiton jäsenistöä, mutta yksittäiset henkilöt voivat hakea myös Liiton henkilöjäsenyyttä. Yksittäisten henkilöjäsenten lisäksi Liitto kattaa kaikkiaan noin 200 sukellusseuraa ja niiden 12 000 henkilöjäsentä. Liiton toimintasektorit ovat jakautuneet sukelluksen eri osa-alueille, joita ovat laitesukellus, uppopallo, räpyläuinti, vapaasukellus, sukelluskalastus ja nuorisotoiminta. Näiden lisäksi Sukeltajaliitto käyttää resurssejaan myös tarkastellakseen toimintansa ympäristöeettistä näkökulmaa, muistuttaen ja luoden uusia tietoja sukelluksen ekologisuudesta ja ympäristön huomioimisesta osana sukellustoimintaa. Suomalaiset sukeltajat ovatkin valveutuneita sukeltamiseen liittyvistä säännöistä. Sukeltaessaan luonnonvesissä, he osaavat ottaa huomioon vedenalaisen kasvi- ja eläinkunnan, sekä lähes sisäsyntyisesti osaavat kunnioittaa hylkykohteita niin koti- kuin ulkomaisissakin sukelluskohteissa. Sukeltajaliiton eri toimintasektorit ovat jaoteltu omiksi valiokunnikseen, jotka asettaa vuosittain liiton hallitus niihin hakeneiden jäsenten keskuudesta. Valiokunnat edustavat oman sukellusalansa asiantuntijuutta, ja suunnittelevat sekä kehittävät oman alansa toimintaa liiton strategian, toimintasuunnitelman ja talousarvion mukaisesti.

Kattojärjestönä Liitto antaa ohjeita ja toiveita seuroille, seuratyöskentely on huomioitu kattojärjestön strategioissa. Sukeltajaliiton arvot (Avoimuus, vastuullisuus, vaikuttavuus) on suunniteltu niin, että ne voisivat näkyä myös yksittäisten sukellusseurojen toiminnassa. Sukeltajaliiton strategioissa on myös huomioitu erikseen nuorisosektori sekä yleinen vapaaehtoistoiminta niin valtakunnallisen kuin paikallisen tasonkin toiminnassa. Sukeltajaliiton toiminta määräytyy siis sen mukaan, mitä mukana olevat jäsenet siihen ovat kulloinkin valmiita tuottamaan ja kantamaan.

Sukeltajaliitto on jäsenenä myös suurimmissa suomalaisissa ja ulkomaisissa urheilujärjestöissä, joissa Liiton edustajat toimii suomalaisen sukellustoiminnan edustajana. Kotimaiset Suomen Liikunta ja Urheilu ry (SLU), Suomen Olympiakomitea ry, Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry, ja Nuori Suomi ry ovat paitsi kattojärjestöjä, myös tärkeitä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa yhteistyötä tehdään vuosittain. Yhteistyö ulottuu sidosryhmätoimintana myös Suomessa toimiviin ministeriöihin, virastoihin ja urheiluvälineliikkeisiin, joiden avulla toiminnasta saadaan tehtyä entistä tunnetumpaa ja laadukkaampaa. Sukeltajaliitto kuuluu myös täysivaltaisena jäsenenä kansallisten sukellusliittojen kattojärjestö CMAS:iin, ja Euroopassa toimivien harrastussukellusorganisaatioiden järjestöön EUF:iin.

Tässä opinnäytetyössä keskitytään nimenomaisesti Sukeltajaliiton nuorisosektoriin, jonka toiminnasta vastaa Nuorisovaliokunta yhdessä Liiton toimistolla työskentelevän nuorisopäällikön ja eri puolilla Suomea sijaitsevien seurojen kanssa. Nuorisosektori toimii valtakunnallisesti, ja sen pääsääntöistä kenttätöitä tuottavat sukellusseurat omien toimintasuunnitelmiansa mukaisesti. Valtakunnallisella tasolla Liiton nuorisopäällikön ja Nuorisovaliokunnan tehtäviin kuuluu myös kouluttajien ja ohjaajien koulutus sekä erilaisten opetusmateriaalien tuottaminen niin Liiton järjestämiin kuin seurojenkin koulutuksiin. Vuosittaisia tapahtumia järjestetään myös valtakunnallisesti, ja niistä vastaavat yhdessä Nuorisovaliokunta sekä projektiluontoisesti jokaiseen tapahtumaan valittu sukellusseura. Tällaisia valtakunnallisia nuorisosektorin tapahtumia ovat snorkkelisukellusleirit ja rallit, jotka ovat nuorisosektorin kilpailutapahtumia. (Sukeltajaliitto, 2011).

3.1 Sukeltajaliitto, seuratoiminta ja vapaaehtoiset

Harrastussukellustoimintaa pyöritetään hyvin pitkälti vapaaehtoisvoimin, niin seura- kuin Liittotasollakin. Sukeltajaliitolla on palkattuja työntekijöitä Helsingin toimistollaan kuusi henkilöä, mutta tällä henkilömäärällä yksistään ei luonnollisesti voi pyörittää valtakunnallista kattojärjestöä, jonka jäsenseuroja on noin 200 ja niissä yhteensä noin 12 000 jäsentä. Kuten muissakin järjestöissä, Liiton toiminnasta vastaa Liiton vuosikokousten välillä jäsenistön valitsema hallitus.

Sukeltajaliitto on siis valtakunnallinen kattojärjestö, jonka toimintaa ovat tuottamassa erilaiset suomalaiset sukeltajat. Liiton toiminta-alue koostuu koko Suomesta, joten mukaan lähtemisen mahdollisuus voi tuntua niin maantieteellisesti kuin henkisestikin todella etäiseltä monelle sukellusseuran vapaaehtoiselle tai muulle sukeltajalle. Opinnäytetyön kyselylomakkeeseen vastanneista nuorisosektorin toimijoista moni oli sitä mieltä, että Sukeltajaliiton toiminta tuntuu kovin etäiseltä ja ”liiton kanssa ollaan yhteydessä vain, jos itse ottaa yhteyttä”, kuten eräässä kyselylomakkeessa annetussa vastauksessa ilmenee. Koska Liiton tarkoitus onkin palvella kaikkia suomalaisia sukeltajia ja mahdollistaa sukeltajien yhteistyö seurarajoista välittämättä, on huolestuttavaa, että tässä pienessä otoksessa osa vastaajista kokee toiminnan olevan vain pienelle osalle sukeltajista tarkoitettua ja kaukaista, eivätkä myöskään itse ole toiminnan edistämistä kiinnostuneita. Vastauksista huokuu selkeästi sellainen ajatusmalli, ettei Liiton toimintaan mukaan lähtemistä ole koettu mielekkääksi ja sellaiseksi, mitä jokainen sukellusseura kokisi tarpeelliseksi olla kehittämässä. Vastaajien keskuudessa jopa puolet eivät ole kiinnostuneita toimimaan Sukeltajaliitossa aktiivisena valtakunnallisella tasolla.

Kyselylomakkeen vastauksista ilmenee myös, että Sukeltajaliiton aktiivitoimijoiden ja seurojen välisen yhteydenpidon ja tukemisen koetaan rajoittuvan ainoastaan Internet-sivujen ylläpitoon ja lehden tuottamiseen, sillä henkilökohtaista kontaktia kaivattaisiinkin monen vastauksissa enemmän. Näiden mielipiteiden vastapainoksi kuitenkin puolet vastaajista on jossain määrin tyytyväisiä siihen, minkälaista työtä Sukeltajaliiton palkkatyöntekijät ja luottamushenkilöt seurojen hyväksi tekevät. Kyselylomakkeen vastaajien keskuudessa koetaan, että liiton palkkatyöntekijät ovat helpommin saavutettavissa kuin luottamushenkilöt. Kuitenkin vastaajista ainoastaan viisi ei tiedä

kehen ottaa yhteyttä, jos tarvitsisi apua seurassaan olevaan ongelmaan, jonka voi tulkita kertovan siitä, että niin ansiotyöntekijät kuin luottamushenkilötkin ovat jollain tasolla kuitenkin saavutettavissa.

Harrastussukelluksen nuorisotoiminta pyörii jäsenseuroissa vapaaehtoisten ohjaajien ja kouluttajien voimin, vaikka joissakin seuroissa voi olla myös palkattua henkilökuntaa. Tähän opinnäytetyöhön liittyvään kyselyyn vastanneista ainoastaan yksi vastaa seurassaan olevan palkattuja toimihenkilöitä, 37 vastaajaa kertoo, ettei seurassa ole palkattuja toimihenkilöitä ja 9 vastaajaa ei osaa sanoa. Palkattujen toimihenkilöiden vähyys suomalaisissa sukellusseuroissa selittynee todennäköisesti sillä, että seurat ovat jäsenmäärältään ja kassavirraltaan varsin pieniä. Edellä mainitut seikat ovat huomattavia verrattuna suurlajeihin, kuten esimerkiksi jääkiekkoon, yleisurheiluun tai jalkapalloon. Vapaaehtoiset saavat koulutuksen tehtävänsä, joten vastuullisessa tehtävässä palkatta työskentelevät vapaaehtoiset eivät joudu täysin ohjauksetta työskentelemään. Suurimmassa osassa seuroista ohjaajia ja kouluttajia on useampia, jolloin myös vertaistukimahdollisuus on ohjaajien käytettävissä.

Monessa seurassa koulutettujen ohjaajien ja kouluttajien lisäksi toimii myös niin kutsuttuja apuohjaajia, jotka eivät vielä ole koulutusta käyneet tai eivät koulutukseen tahdokaan osallistua, vaan toimivat ohjaajien ja kouluttajien apuna tarvittaessa. Seurat ja Liiton nuorisosektorin toimijat tarjoavat ohjaajille ja kouluttajille teoriatietoa niin ohjaamiseen liittyvistä asioista kuin lasten- ja nuorten kehitykseen liittyvistä asioista. Ohjaajille ja kouluttajille on myös seurakohtaisesti tarjolla erilaisia mahdollisuuksia lisäkoulutukseen kuten ensiapukoulutus tai mahdollisesti osallistumista valtakunnallisiin ohjaaja- ja kouluttajapäiviin tuetaan myös. Nämä erityiskoulutukset eivät kuitenkaan ole sukelluksen parissa toimiville ohjaajille itsestäänselvyys, vaan mahdollisuus osallistua tällaisiin ohjaus- ja koulutustyön tueksi tarkoitettuihin koulutuksiin täytyy budjetoida aina erikseen. Kustakin seurasta riippuen tällaisiin osallistumista voidaan tukea esimerkiksi korvaamalla ohjaajille tai kouluttajille kurssimaksuja tai matkakustannuksia.

Joissakin seuroissa matkakuluja voidaan korvata myös seuran vuoroille saapuville ohjaajille, mutta tämäkin asia on seuran oman päätäntävällän alainen. Opinnäytetyön kyselylomakkeella vastaajista 16 vastaajaa kertoo saavansa ohjaamistoiminnastaan

palkkioksi joko kulukorvauksia tai seurarahaa. 11 vastaajaa on valinnut vastausvaihtoehdokseen ”Seurassamme ei palkita ohjaajia/kouluttajia mitenkään”. Kyse ei useimmiten ole kuitenkaan välinpitämättömyydestä vapaaehtoistyöntekijöiden tukemiseksi, vaan selittyy jälleen seurojen taloudellisilla resursseilla. Näin vaihtelevat käytännöt tuon tutkimuksessani esille sen takia, että monella suuremman urheilulajin toimijalla on käsitys siitä, että esimerkiksi matkakulukorvausten pitäisi olla täysin itsestäänselvyksiä. Kyselylomakkeessa vastaajista ainoastaan 14/47 vastaa, että ei edes toivo ohjaajia tai kouluttajia palkittavan millään muotoa.

Yhdistystoiminnassa maksettavista kulukorvauksista on edeltävällä vuosituhanella ollut monenlaisia käytänteitä, mutta vuonna 2001 tätä asiaa on verottajan näkökulmasta selkeytetty, ja siitä kerrotaan Tuloverolain pykälässä 71. Tuon vuoden alusta lähtien on yleishyödyllisten yhdistysten ollut mahdollista maksaa päiväraha ja kilometrikorvauksia, jotka ovat virallisesti verovapaita laissa määriteltyihin rajoihin asti. Ollakseen oikeutettu nostamaan tällaista verovapaata päivärahaa, on sen maksamisen perustana oltava yleishyödyllisen yhdistyksen hyväksi tehty työ. Konkreettisesti tämä voi olla lähes mitä tahansa yhdistyksen aatteellista toimintaa edistävää, kuten yhdistyksen koulutuksen vetäminen, hallituksen kokoukseen osallistuminen, urheilukilpailussa toimitsijana tai tuomarina toimiminen tai muussa tilaisuudessa yhdistyksen edustajana oleminen.

Matkakorvauksia voidaan myös maksaa. Verottomuuden takaamiseksi omaa autoa tai julkista liikennettä käyttäneen on täytynyt olla suorittamassa toimeensa liittyvää tehtävää, kuten osallistua yhdistyksen toimintaa edistävään tapahtumaan tai esimerkiksi urheiluseuran harjoituksiin (Loimu 2000, 95). Monessa sukellusseurassa tätä mahdollisuutta hyödynnetäänkin, ja opinnäytetyöhön vastanneista 12/47 mainitsee, että heidän seurassaan ohjaajille ja kouluttajille korvataan seuran harjoitusvuoroille pääsemisestä syntyneitä matkakuluja. Matkakulujen korvaaminen on kyselytutkimuksen perusteella yleisin tapa myös palkita seuran ohjaajia ja kouluttajia, sekä vastanneista 22/47 pitää sitä tärkeimpänä palkkiona, jota toivotaan seurassa käytettävän. Asiasta puhuttaessa muiden urheilulajien edustajien kanssa, saattaa moni ihmetellä, kuinka matkakulujen korvaaminen ei ole itsestäänselvyys sukellusseuroissa, mutta jälleen on huomioitava sukellusseurojen pienet jäsenmäärät, sekä se, että todellisuus-

dessa myöskään seurojen jäsenmaksut eivät ole yhtä suuria kuin suurlajien jäsenmaksut usein ovat.

Sukeltajien kesken usein kuulee puhuttavan siitä, että on mielekästä tehdä vapaaehtoisena ohjaajan tai kouluttajan töitä sukellusseurassa, vaikka siitä ei matkakuluja maksetakaan. Osalle tämä mielekkyys tulee pelkästä ilosta mahdollistaa sukellus myös niille, joilla ei olisi mahdollisuuksia osallistua toimintaan, jos siitä perittävät kausimaksut/jäsenmaksut olisivat kalliimpia. Erityisesti kouluttajien olisikin mahdollista tehdä jopa ansiotyötä tämän harrastuksen parissa sukelluskouluttajana, mutta silti he jatkavat vuodesta toiseen tehden vapaaehtoistyötä omassa sukellusseurassaan.

Vaikka tietyt käytänteet ovatkin seurakohtaisia, on myös Sukeltajaliitto mukana kansallisessa nuorisourheilutoiminnan laadunvarmistusjärjestelmässä. Tällaista pitkäjänteistä ja laadukasta nuorisotoimintaa tuottava urheiluseura voi hakea lajiliitoltaan Sinettiseura-tunnustusta (Nuori Suomi, 2011) Sukeltajaliitto myöntää ansioituneille seuroille Nuoren Suomen ja eri urheilulajiliittojen kanssa kehiteltyä yhteistä laadun- ja laadunvarmistuksen merkkiä. Jokaisella Nuoreen Suomeen kuuluvan lajiliiton on mahdollista näitä valtakunnallisesti tunnustettuja sinettiseura-oikeuksia jakaa, mutta tällaisen tunnustuksen saaminen ei ole ihan itsestäänselvyys. Sinetin saanti vaatii pitkäjänteistä työtä ja tahtoa kehittää toimintaa, mutta toimintaa seurataan jatkossa myös kahden/kolmen vuoden sykleissä, jotta voidaan varmistua siitä, että seuran toiminta on edelleen sinetin arvoista. Sinetin saaneen seuran nuorisotyöstä voi siis olla vakuuttunut, että se on laadukasta ja hyvien arvojen mukaista toimintaa. Sinetin saaneet sukellusseurat toimivat myös hyvänä esimerkkinä muille suomalaisille sukellusseuroille, ja niiden täyttämät kriteerit toivottavasti näkyvät tulevaisuudessa yhä useammassa muussakin sukellusseurassa.

3.2 Vapaaehtoisprofiilit

Sukelluksen ollessa aktiiviharrastuksena vielä suurelle yleisölle tuntematon, koin asiaan perehtymättömiä lukijoita tutkimustuloksien seuraamista helpottavaksi tekijäksi laatia muutaman vapaaehtoisprofiilin. Nämä oheen kerätyt lyhyet vapaaehtoisprofiilit kuvastavat ketä tahansa sukellusseurassa toimivaa ohjaajaa tai kouluttajaa, missä tahansa päin Suomea. Profiileita on tarkoituksellisesti häivytetty olemaan hiukan ano-

nyymimpia, koska näiden tarinoiden todellisilla henkilöihahmoilla ei ole merkitystä. Profiilit on kerätty neljältä aktiiviselta sukeltajalta, pyytämällä heitä vastaamaan avoimesti muutamiin teemoitettuihin kysymyksiin.

Vapaaehtoisprofiili 1

"Olen 28-vuotias perheenäiti Lappeenrannasta ja aloittanut sukeltamisen noin 12-vuotiaana. Aloittaessani sukeltelin itse ensin norpissa, kunnes kävin ohjaajakurssin pari kuukautta ennen 16v synttäreitäni. Sukellusta olen harrastanut vain yhdessä seurassa, tosin syynä ei ole ollut seurauskollisuus, vaan se, ettei täällä kotikaupungissani muita seuroja ole.

Mukaan sukeltamaan lähdin nähtyäni uimahallin seuralla ilmoituksen laitesukelluskurssista, mutta ikäni ei vielä tuolloin riittänyt, joten pääsin mukaan junnutoimintaan aluksi. Tällä hetkellä sukellan niin perusvälineillä kuin laitteillakin, tietysti tämän lisäksi pelaillaan seuran omalla vuorolla välillä uppopalloa. Ohjaajaksi olen lähtenyt sen takia, että seuramme silloinen nuorisovastaava pyysi minua. Joskus aiemmin olimme kyllä puhuneet, että minua voisi myös ohjaamisen kiinnostaa. Ohjaajatiimiin pääsin mukaan ensin apuohjaajaksi, jonka jälkeen pääsin kurssille ja sitä myötä yhdeksi seuramme virallisista ohjaajista. Tähän asti sukelluksen vapaaehtoistyöhistoriastani löytyy snorkkelisukelluspuolen lisäksi laitesukelluskursseilla apukouluttajana toimimista, seuramme nuorisovastaavan titteli, hallituksen jäsenyys, jäsenrekisterin ylläpitäjäyys, sihteeriys ja lopulta olen edennyt seuramme puheenjohtajaksi. Näitä on tässä kertynytkin aika monta titteliä! Myös liiton tapahtumissa olen päässyt toimimaan, sillä olen ollut kouluttajana liiton kursseilla ja osallistunut leireille ja norpparalleihin oman seurani junnujen ohjaajana.

Siviiliammattia minulla ei ole, sillä opiskelut jäivät kesken lasten saamisen myötä. Sukellusharrastuksen kautta olen sittemmin ajautunut opiskelemaan liikunnan ammattitutkintoa seuratoiminnasta, vielä pitäisi lopputyöt kirjoittaa ennen valmistumista. Vapaaehtoistyöllä sukelluksen parissa on ollut minulle paljon annettavaa, ja voisin suositella sitä myös muille! Nykyään en enää edes oikein osaa erotella, että mitä se erityisesti antaa minulle itselleni, se on niin sujuva osa meidän perheen elämää. Nykyään kun ehtii osallistua ohjaustoimintaan enää harvemmin kuin kerran viikossa, niin ne ohjauskerrat ovat ihan erilaisia kuin silloin, kun ohjasi joka viikko.

Varsinkin kurssien vetäminen on antoisaa! Muiden vapaaehtoisten kanssa toimeentulo on ehdottoman tärkeää, etenkin nyt, kun toimii seurassa useammassa eri roolissa, niin ohjaaja- ja kouluttajakavereista on tullut ihan uudenlainen vertaistukiryhmä. Näistä vuosista on elämään jäänyt myös ihan ystäviä arki elämään, muun muassa esikoisen kummeista puolet on sukelluksen kautta tullut aikanaan tutuiksi. Myös aviomieheni olen löytänyt sattumalta juuri sukelluksen kautta!”

Vapaaehtoisprofiili 2

”Olen 47-vuotias perheellinen kolmen lapsen isä ja vaimon omaava nuorimies Espoosta. Alun perin sukelsin kolme vuotta -80 luvun alussa ja aloitin sukelluksen uudestaan vuonna 2002. Uudesta aloituksestani lähtien olen ollut enemmän tai vähemmän aktiivinen seurassani ja kouluttamisen aloitin 4 vuotta sitten. Sukellusta harrastan vain yhdessä seurassa, jossa siinäkin on riittänyt tekemistä ja seura on mukava niin mitäpä tuota vaihtamaankaan.

Koko ikäni olen ollut vesipeto. Nappulana aina jännitti, että mitä pinnan alla on. En siis oppinut kovinkaan hyvin uimaan, kun pelotti, joten olen sitten aina ollut hyvä sukeltamaan. Alun perin siis snorkkelin varassa ilman räpylöitä, kun silloin ainakin näki että pinnan alla ei ollut mitään pelottavaa. Uimaan opin lopulta siksi, että oli helpompaa sukeltaa kun välillä kävi pinnalla hengittämässä. Tällä hetkellä sukellusharrastukseni koostuu käytännössä uppotukkien kalastuksesta perusvälineiden varassa mökillä, sekä laitesukelluksesta sen moninaisimmissa eri muodoissaan. Viime aikoina olen pikku hiljaa lisännyt vedenalaisen valokuvauksen repertuaariini, vaikka toki vielä on aika kevyttä tuo kuvausosaaminen. Ohjaajaksi olen päätenyt ihan siitä yksinkertaisesta syystä, että sukellus on aina kiinnostanut. Tuntui, että osaan kertoa harrastuksesta muillekin, niin siitä se sitten lähti!

Vapaaehtoistoiminnot sukelluksen parissa on tullut nähtyä monesta suunnasta. Olen tehnyt jokseenkin kaikkea kalustovastaavana olemisesta junnuleirien vetämiseen, sekä kouluttajana ja seuran puheenjohtajana ja toimimiseen. Siviiliammattia en ole päässyt näissä töissä niinkään hyödyntämään, mutta ruoanlaitto ja ensiapuosaaminen ovat tulleet tutuksi myös näissä vapaaehtoistoimissa. Sukeltajaliitto vapaaehtoistehtävineenkään ei ole jäänyt vieraaksi, sillä olen ollut myös liiton hallituksessa pari

vuotta. Vaikka välillä tämä kävisi ihan työstäkin, niin lajin parissa tapaamiani kavereita en vaihtaisi pois! Henkilökohtaista riemua tuottaa myös se hetki, kun saa nähdä esimerkiksi peruskurssilaisen ensimmäistä kertaa oivaltavan jonkun uuden jutun. Motivaatiota työhön tuo myös ne upeat luontoelämykset, mitä leireillä ja tapahtumissa pääsee kokemaan. Voin ehdottomasti suositella sukelluksen vapaaehtoistoimintaa myös muille, ja olenkin tässä vuosien varrella muutaman uuden henkilön saanut seuraan liittymään.”

Vapaaehtoisprofiili 3

”Olen 23-vuotias sukeltaja Espoosta. Olen sukeltanut seurassani kaksitoista vuotta, joista seitsemän vuotta ohjaajana ja kouluttajana. Aloitin sukellusseurassani 11-vuotiaana oppopalloharjoituksissa, joihin lähdin kaverini kanssa kokeilemaan uutta kiinnostavaa lajia. Muutaman vuoden pelaamisen jälkeen nuorisotoiminta seurassamme alkoi vilkastua ja harjoituksissa alettiin pitää snorkkelisukelluskursseja. Vanhojen S1-, S2- ja S3-kurssien jälkeen suoritin norppaohjaajakoulutuksen. Olen nyt toiminut noin seitsemän vuotta ohjaajana ja pari viimeistä vuotta snorkkelisukelluskouluttajana.

Pitkän aikaa harrastin vain snorkkelisukellusta. Suurimman osan ajasta pidin vain hallitreenejä ja harjoittelin samalla itsenäisesti sisätiloissa muun muassa vapaasukellusta ja uintia. Avovesissä sukelsin vain vähän. Viime vuosina olen suorittanut myös laitesukelluksen peruskurssin ja sen myötä olen alkanut sukeltaa enemmän avovesissä myös vain perusvälineillä. Talvikautena pidän edelleen harjoituksia nuorille ja harjoittelen itse. Uppopalloa en enää ole pelannut vuosiin.

Olen kuulunut samaan seuraan koko harrastusaikani, enkä näe mitään syytä vaihtaa seuraa. Monet tuttuni kuuluvat kuitenkin kahteen sukellusseuraan ja olen itsekin harkinnut liittymistä myös toiseen seuraan. Toistaiseksi minulla on kuitenkin niin paljon tekemistä nykyisessä seurassani. Sen verran seurauskollisuutta on syntynyt, että en halua uuden seuran vievän aikaa osallistumisestani nykyisen seuran toimintaan.

Oma norppaohjaajani pyysi minua ensin ohjaajaksi, kun olin sukeltanut noin viisi vuotta. Ajattelin, että olisi hauska kokeilla nuoriso-ohjausta ja lisäksi minulle ei sillä hetkellä ollut seurassani tarjolla muuta koulutusta ja halusin jatkaa harrastusta pi-

demmälle. Muutaman vuoden norppaohjaajana toimimisen jälkeen minulta kysyttiin, olisinko kiinnostunut snorkkelisukelluskouluttajakurssista, koska seurassamme oli vain vähän snorkkelisukelluskouluttajia. Epäröin aluksi, koska olin sukeltanut avovesissä vain vähän, mutta lähdin kuitenkin kurssille, koska halusin kehittää itseäni kouluttajana ja minusta oli hauska auttaa jotenkin seuraa, johon olin kuulunut jo niin monta vuotta.

Kouluttamisen lisäksi olen ollut mukana seuramme tapahtumien järjestelyissä. Seuramme on melko pieni, joten kaikki apu on aina tarpeen. Minulla ei ole kuitenkaan mitään erityisiä tehtäviä kuten nettisivuista vastaamista. Olen joskus myös ollut auttamassa muiden seurojen koulutuksissa. Olemme esimerkiksi järjestäneet yhteisiä snorkkelisukelluskurssin harjoituksia. Sukeltajaliitossa en ole kuitenkaan toiminut.

Seuratoiminta on mielestäni hauskempaa, kun on mukana myös järjestämässä toimintaa. Ehkä koen vapaaehtoistyön hieman velvollisuudeksikin, koska olen saanut seuralta todella paljon, mutta minusta on hauska auttaa seurassa. Kouluttaminen kannustaa myös harjoittelemaan. En ehkä harjoittelisi niin paljon vain itseäni varten.

Mielestäni sukellusseura toimii paremmin, kun virallisten toimihenkilöiden lisäksi kaikki rivijäsenet ovat mukana järjestämässä tapahtumia ja ovat kiinnostuneita kouluttamisesta. Vasta vapaaehtoistyössä useimpiin seuran jäseniin on todella tutustunut. En ole itse houkutelut mukaan vielä uusia jäseniä, mutta toivon, että nykyisistä nuorista saataisiin uusia norppaohjaajia ja kouluttajia, jotta seuran toiminta jatkuisi.”

Vapaaehtoisprofiili 4

”Olen 43-vuotias mies Suomen yhdestä kuivimmista kaupungeista eli Riihimäeltä. Olen jo pienestä pitäen ollut innokas vedessä touhuaja ja katsoin myös kaikki Cousteaun ohjelmat televisiosta ja minulle tuli Merten Salaisuudet lehti, siitä se sukeltamisesta haaveilu alkoi.

Meni kuitenkin lukuisia vuosia asiasta vain haaveillen kunnes vuonna 2007 nuorin poikani pääsi aloittamaan Riihimäen Urheilusukeltajien norpparyhmässä. Katselin ensin touhua hetken altaan reunalta kunnes minua pyydettiin mukaan altaaseen

apuhjaajaksi. Vuoden verran siinä touhusin apuhjaajana ja toinenkin pojista aloitti norppatoiminnassa. No kun pirulle antaa pikkusormen se vie koko käden eli sitten olikin vuorossa paikka seuran johtokunnassa ja norppaohjaajakurssi.

Johtokunnassa olen ollut tuosta lähtien toimenkuvina jäsen, varapuheenjohtaja, hetken puheenjohtajana ja yhden vuoden juniorivastaavana, nyt taas viimeisen vuoden ihan rivijäsenenä. Koulutusta on tullut erinäisten kurssien kautta lisää ja viimevuonna tuli suoritettua snorkkelisukelluskouluttaja kurssi. Tänä vuonna olenkin sitten ollut kahdella liiton norppaohjaajakurssilla harjoittelijana ja tulevaisuudessa ilmeisesti ihan oikeana liittokouluttajana.

Näissä kertomissani rooleissa olen ollut puuhaamassa erilaisia seuratapahtumia suunnittelusta loppusiivoukseen asti. Tänä isäinpäivänä olin viimeksi vapaaehtoisena seuramme osastolla Riihimäellä järjestetyssä Liikkuva isänpäivä – tapahtumassa, joka oli kaikille avoin lastentapahtuma jossa eri seurat Riihimäeltä saivat esitellä toimintaansa.

Omalla sukellusuralla olen toiminut vain oman seuran vastuutehtävissä mutta kuulun jäsenenä myös toiseen seuraan, jotka ovat keskittyneet enemmän luonnonvesiin, koska aihe kiinnosti niin paljon että hakeuduin heidän järjestämälleen vesiluontokursseille. Oma sukellus keskittyy lähinnä kesäaikaan kun junioritoiminta on kesätauolla, talvisin ei oikein ehdi itse paljoa treenailla koska minulla on junnuryhmät sekä perjantai-iltana että lauantaiamuna ja lisäksi työntekokin haittaa tätä harrastetoimintaa.

Vapaaehtoistoiminta junioreiden hyväksi ja heidän kanssaan on minulle mieluista koska tunnen siten antavani heille jotakin mieluista ja mielekästä tekemistä. Ilman aikuisten vapaaehtoistyötä jäisi junioreiltakin tämä hieno harrastus hankalammin saavutettavaksi. Johtokuntatyöskentely on joskus melko stressaavaakin ja välillä myös turhauttavaa erinäisistä aikuisten hiekkalaatikolleikeistä johtuen. Mutta koska sukellusseura ei toimi ilman vapaaehtoisten hoitamaa johtokuntaa niin siihenkin olen ollut valmis. Välillä tulee aikoja jolloin ajattelen että olisi paljon kivempaa kuin toimisi vain ohjaajana ja vetäisi kursseja, välillä taas aikuisten kanssa on ollut hauskojakin hetkiä ja olen saanut sitä kautta itselleni uusia ystäviä. Seuran ystävien kanssa tapamme yleensä sukellusaiheisissa merkeissä tehden esimerkiksi kimpassa sukell-

lusretkiä. Olen itse tykännyt olla mukana seuratoiminnassa vapaaehtoisena ja olen suositellut sitä muillekin jäsenille, saaden ehkä jonkun vähän innostumaankin.”

4 SUUNNITELMASTA KÄYTÄNTÖÖN JA JOHTOPÄÄTÖKSIIN

Opinnäytetyöstä muotoutui lähestymistavaltaan survey-tutkimus. Survey-tutkimuksessa tietystä joukosta otetaan otos, jolta pyydetään strukturoidusti vastauksia kysymyksiin. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2008, 130) Tämän strukturoidun lomakkeen lisäksi vastauksia kuitenkin kerättiin myös pienimuotoisella haastattelulla, jonka pohjalta koottiin vapaaehtoisprofiilien taustalla olevat tarinat. Profiilit ovat tarkoituksellisesti nimettömiä, vaikka moni aktiivitoimija niiden takana olevat henkilöt voikin tunnistaa, mutta tarkoituksena oli tuottaa profiileista sellaisia, jotka voisivat kertoa lähes kestä tahansa aktiivisesta sukellusharrastajasta. Nämä vapaaehtoistarinat on kerätty sähköpostitse ennalta lähetetyin kysymyksin itselleni tutuilta seura- ja liittotason aktiiveilta. Tutkimuksessa on hyödynnetty sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen tutkimuksen metodeja, mikä toisaalta on suositeltua myös tutkimusmetoditeoksen (Hirsjärvi ym. 2008, 131–133) kappaleissa, jotka käsittelevät juuri näitä kahta tutkimusmetodia. Määrällinen aineisto kuitenkin korostuu lomakekyselyn yksinkertaisuuden takeena olleesta strukturoidusta muodosta johtuen.

Tutkimuskysely lähetettiin Webropol-sovellukseen tehtynä lomakekyselynä Sukeltajaliiton valmiita ohjaajien ja kouluttajien sähköpostirekistereitä hyödyntäen, sekä omia henkilökohtaisia kontaktejani yhteisösovellus Facebookissa käyttäen. Sähköpostikysely lähti yhteensä 261 henkilölle, joista 220 on Norppaohjaajia, 4 Norppaohjaajien kouluttajia, 33 Snorkkelisukelluskouluttajia ja 69 sukellusseurojen Nuorisovastaavia. Facebook-viestin levinneisyyttä ei tarkalleen pysty määrittelemään, mutta todennäköisesti sen vastaanottaneet henkilöt kuuluvat myös niille sähköpostilistoille, joille kyselylomakkeen linkki on myös lähetetty. Facebook-viestin tarkoituksena oli ainoastaan täydentää potentiaalisten vastaajien määrää, sillä etenkin nuoremmat ohjaajat ja kouluttajat ovat aiemmissa tilanteissa olleet helpommin tavoitettavissa vapaamuotoisempien väylien kautta kuin sähköpostitse.

Lopullisia vastauksia opinnäytetyökyselyyn tuli 47. Perusjoukosta saatu otos määräytyi siis luonnollisesti niiden vastaajien mukaisesti, jotka tähän mahdollisuuteen tarttui-

vat. Määrä on hieman vähäisempi, kuin mitä alun perin olin odottanut saavuttavani, mutta vastausten tyylistä päätellen tähän määrään voi olla tyytyväinen. Vastauksista välittyy se tieto, että vastaajina on sellaisiakin henkilöitä, jotka eivät Sukeltajaliiton toiminnoista ole niin tietoisia. Juuri tällaisia henkilöitä toivoin saavuttavani, sillä heidän näkemyksillään on eniten annettavaa, ja heidän vastaustensa kautta Sukeltajaliiton toimintaa on mahdollista kehittää läpinäkyvämmäksi ja helpommin lähestyttäväksi, mikä toivottavasti lisää myös itsenäisempään työotteeseen tottuneita sukelluseuroja lähtemään mukaan Liiton toimintoihin. Näiden seikkojen valossa opinnäytetyönä tehty kyselytutkimus antaa Sukeltajaliitolle sellaista informaatiota, kun he ovat opinnäytetyön tilaajina toivoneet.

Vastaajiksi kutsuttiin sellaisia henkilöitä, jotka toimivat tällä hetkellä Sukeltajaliittoon kuuluvassa sukelluseurassa vapaaehtoisena nuorisosektorilla. Muita rajoituksia vastaajajoukko ei tehty, ja otos koostuikin hyvin eri-ikäisistä ja aktiivisuustasoltaan eri lähtökohtaisista sukeltajista. Osa vastaajista toimii aktiivisena ainoastaan omassa sukelluseurassaan, osa heistä on löytänyt vapaaehtoistoimia myös Liittotasolla. Luonnollinen ikäjakauma vastaajien kohdalla oli yli 15-vuotiaat, joita nuorempia ei ohjaaja ja kouluttajatasolta löydy. Alle 18-vuotiailta vastaajilta pyydettiin kyselyn osana merkintä siitä, että heidän vanhempansa hyväksyvät lapsensa vastaamisen tähän opinnäytetyökyselyyn.

Vastaajien anonymiteetti turvattiin sillä, ettei yksittäisiä vastaajia ja heidän antamiaan vastauksia pysty kohdistamaan toisiinsa kuin ainoastaan tämän opinnäytetyön tekijä. Sukeltajaliitolle ja sen jäsenseurojen käyttöön annettavissa, sekä Humanistiselle ammattikorkeakoululle sekä Theseus-opinnäytetyötietokantaan tallennettavassa opinnäytetyöraportissa ei anonymiteetin takaamiseksi julkaista vastaajien sukelluseuroja. Taustatietoina vastaajista julkaistaan ainoastaan koottu raportti heidän iästään ja sukupuolestaan. Kyselyn antia on analysoitu jo tämän opinnäytetyöraportin aiemmissa kohdissa, kun niihin liittyvää teoriapohjaa on käsitelty, mutta vastaukset löytyvät kootusti vielä omasta kohdastaan.

4.1 Vastausten analysointi

Yleisesti ottaen vastauksia kyselylomakkeella on tullut vastauksia riittävän laadukkaana otoksena. Taustatiedot on kootusti esiteltynä jo tämän luvun alussa, tässä aluvussa tehdään katsaus vastausten sisältöön kolmen eri teeman alla; Minun seurani, Minä vapaaehtoisena, Kokemukseni Sukeltajaliitosta.

Kyselylomakkeen ensimmäisessä teemaosuudessa vastaajia on pyydetty kertomaan omasta sukellusseurastaan ja sen käytänteistä. Vastauksista ilmenee, että suurimassa osassa seuroja ohjaajien on mahdollista tehdä myös itsekseen omia harjoituksiaan, eikä kaikki seuran harjoitusvuorot kulu pelkästään vapaaehtoistyöpanoksen antamisessa. Suurimmassa osassa vastauksista ilmenee, että seurassa on yhteensä alle 40 tässä opinnäytetyössä tarkoitettua lapsi- ja nuorisotoimintaan osallistuvaa. Näitä lapsiryhmien ohjaajia tai kouluttajia on suurimmassa osassa sukellusseuroja kuudesta kymmeneen ohjaajaa, mutta huomattavan moni kertoo seuransa joutuvan tulemaan toimeen ainoastaan yhdestä viiteen ohjaajan työpanoksella. Tulosten analysointia haastaa myös se, että osassa vastauksista myös apuohjaajat ovat laskettu vastaukseen mukaan, osa taas ilmoittanut apuohjaajien määrän erillisenä. Tämän tuloksen hälyttävyydestä kertookin se, että jopa viisi vastaajista kertoo, ettei ohjaajalle jää ollenkaan aikaa käyttää seuransa uimahallivuoroja oman kuntonsa ylläpitämiseksi. Tässä opinnäytetyössä esitettyjen tietoperusteiden kautta voikin päätellä, että tällainen ohjaajatilanne on ainoalle tai harvoille ohjaajille äärimmäisen kuluttava.

Ohjaajien ja kouluttajien palkitseminen sen sijaan on seuroissa ilmeisen hyvässä tilanteessa. Suurin osa vastaajista kertoo, että ohjaajia ja kouluttajia palkitaan jollakin tavalla, useimmiten tämä palkkio on määritelty sektoriin ”Jotenkin muuten”; kun vastausvaihtoehdoiksi on tämän lisäksi annettu kulukorvaukset, seuraraha, palkkioretket ja ”Ei mitenkään”. Täydellistä palkitsemattomuutta koetaan ainoastaan 11 vastaajan kohdalla. Lomakekyselyssä kysyttiin myös miellyttävintä palkitsemismuotoa, johon vastaajista suurin osa toivoi kulukorvausten saamista. Vastaajista löytyy myös täysin pyyteetöntä vapaaehtoista, sillä vastausvaihtoehto ”Ei tarvetta erilliseen palkitsemiseen” sai myös 13 vastaajan äänet.

Opinnäytetyön tietoperustasta ilmenee myös, että vapaaehtoistyöntekijöiden motiivointi ja kannustaminen olisi tärkeää, jotta ohjaajien keskuudessa säilyy hyvä yhteishenki ja saadut vapaaehtoiset pysyisivät toiminnassa mukana. Eri arvoisuutta seuro-

jen kesken on havaittavissa myös ohjaajille tai kouluttajille suunnatuille kursseille osallistumisen kannustamisesta, sillä vastaajista 27 henkilöä ilmoittaa seurassaan maksettavan 100 % kaikista tällaiselle kurssille osallistumisesta johtuvista matka- ja tapahtumakuluista. Yhtään vastausta ei kuitenkaan saanut vastausvaihtoehto ”Ei ol- lenkaan”, joten jokaisessa näissä 24 seurasta, joista on vastauksia saatu, tuetaan ohjaajien ja kouluttajien kouluttautumista korvaten edes osa syntyneistä matka- ja osallistumiskuluista.

Kaikkiaan vastaajat vaikuttavat olevan tyytyväisiä siihen, miten seurassa vapaaeh- toistyöpanoksensa antaneita muistetaan ja kannustetaan. Myös yhteydenpito seuran sisällä erilaisin menetelmin on ilmeisen aktiivista, ja seurat ovat löytäneet myös sosi- aalisen median ja muiden Internetin mahdollistamien epävirallistenkin alustojen käyt- tämisen. Uusia ohjaajia ja kouluttajia seuroissa on myös totuttu hankkimaan, huomattavan suuri osa vastaajista kertoo rekrytointiprosessia käyttävän seuran sisällä pää- sääntöisesti kyselemällä uusia aktiivisia. Merkittävän määrän vastauksia annettiin myös sen suhteen, että seurassa odotetaan jäsenen omakohtaista aktiivisuutta ja kyselyä päästä mukaan vapaaehtoistoimintaan.

Toinen kyselylomakkeen teemoista liittyi vastaajien omiin kokemuksiinsa vapaaeh- toistoiminnasta, motivaation lähteisiin ja kartoitti myös vastaajan muita vapaaehtois- toiminnan ansioita. Suurin osa vastaajista kertoo osallistuneensa seurassaan monen eri nuorisosektorin ryhmien ohjaukseen tai muihin seuran vapaaehtoistoimiin. Seu- roissa vapaaehtoistyöntekijöitä tarvitaan ohjaamisen ja kouluttamisen lisäksi myös erilaisten tapahtumien talkoolaisiksi, sekä osallistumaan lapsi- ja nuorisoryhmien kanssa valtakunnallisiin tapahtumiin. Ainoastaan viidennes vastaajista on antanut oman panoksensa ainoastaan yhden tietyn lapsi- tai nuorisoryhmän ohjaamiseen.

Vastaajat kokevat ohjaamaan lähtemisen mielekkääksi, motivoivaksi ja palkitsevaksi, mutta paljon vastaajia keräsivät myös vastausvaihtoehdot, joissa toiminnan ehdotet- tiin olevan liikaa aikaa vievää tai liian stressaavaa. Vastausvaihtoehdoista saattoi valita useamman, joten suurin osa vastaajista on valinnut näistä päällekkäisiä mielipi- teitä. Ohjaaminen saatetaan kokea myös liian yksitoikkoiseksi puurtamiseksi, mutta noin puolet vastaajista kokee saavansa apua ja tukea koko ohjaaja- ja kouluttajati- miltä seurassaan. Vastaajat ylipäänsä kokevat avun saamisen ja pyytämisen helpoh-

koksi, mutta yhdeksän vastaajan mielestä apua ei ole riittävän helposti saatavilla oman seuran jäsenistöltä, naapuriseuroista tai Sukeltajaliiton edustajilta.

Sukelluksen nuorisosektorilla vapaaehtoisina toimivat ovat tottuneet antamaan huomattavankin määrän vapaa-ajastaan toiminnan edistämiseksi. Keskimäärin vastaajat kuluttavat neljä tuntia viikossa ohjaamiseen tai kouluttamiseen liittyviin tehtäviin. Verrattuna Kansallisen liikuntatutkimuksen tuloksiin (SLU:n julkaisusarja 8/2010, 7), on tämä määrä lähes 25 % enemmän kuin miesten keskiarvo vapaaehtoistoimintaan käytetyssä ajassa. Naisiin verrattuna suhdeluku on vielä huomattavasti korkeampi! Liikuntatutkimuksessa naiset kertovat käyttävänsä keskimäärin 7 tuntia kuukaudessa, eli vain 1,75 tuntia viikossa vapaaehtoistoimintoihin liikunnan ja urheilun parissa.

Sukellustoiminnan lisäksi vastaajista suurin osa harrastaa muuta vapaaehtoistoimintaa, mutta näille muille toiminnoille annettu aika on huomattavasti pienempi kuin sukelluksen parissa vietetty aika. Sukelluksen voi siis tulkita olevan vastaajien ensisijainen vapaaehtoistoiminnan kohde. Aktiivisesti muuta vapaaehtoistoimintaa tekevien lisäksi vastaajista löytyi sellaisia, jotka eivät tällä hetkellä ole mukana muussa vapaaehtoistyössä.

Sukelluksen nuorisosektorissa toimivat vapaaehtoiset kokevat saavansa vastinetta antamalleen ajalle. Lähes jokainen vastaajista määrittelee sen olevan mukava harrastus, ja muita määriteltyjä vastauksia annettiin erityisesti hyvän mielen muiden auttamisesta ja säännöllisen liikunnan saamisesta, sen positiivisista vaikutuksista omaan ansioluetteloon ja tuleviin opiskelu- tai työpaikan hakuihin sekä sen koettiin olevan selkeä jatkumo omalle sukellusharrastukselle.

Otos kyselylomakkeeseen vastaajista koostuu pääsääntöisesti sellaisista henkilöistä, jotka eivät ole toimineet aktiivisesti Sukeltajaliiton valtakunnallisissa toiminnoissa. Liittotason toiminnasta ei pääsääntöisesti olla edes kiinnostuneita, vaan vastaajat kokevat saavansa riittävästi motivaatiota pelkästään seuratason toiminnoista. Osa vastaajista voisi kuitenkin ajatella osallistuvansa aktiivisena toimijana Liiton järjestämien tapahtumien talkoolaisena, tai säännöllisemmässäkin toiminnoissa, jos saisi vain lisää tietoa toiminnasta Liiton eri toiminnoissa. Tästä voisi päätellä, että kiinnostuneita valtakunnalliseen toimintaan löytyy ja uusia aktiivisia toimijoita Sukeltajaliiton va-

liokuntiin ja hallitukseen olisi saatavilla, kunhan kenttätasolla osattaisiin kertoa toiminnasta.

Kyselylomakkeen kolmannessa teemassa keskityttiin ajatuksiin Sukeltajaliitosta, sen tarjoamista toiminnoista ja viestinnästä. Vastajat kokevat saavansa useimmiten apua ja tukea nuorisotoiminnan toteuttamiseen Sukeltajaliiton edustajilta. Kolmannes vastaajista ei kuitenkaan osannut vastata kysymykseen mitenkään, jonka tulkitseen johtuvan siitä, ettei avuntarvetta ole vielä ilmaantunut.

Sukeltajaliiton toimintoihin ei olla kuitenkaan täysin tyytyväisiä, sillä muutamalla vastaajalla on sellainen käsitys, että Liiton tarjoamat palvelut eivät ole heidän saavutettavissaan tai niitä on vaikea pyrkiä saamaan. Kritiikkiä avoimissa vastauskentissä annetaan sille, että Liiton aktiivitoimijoiden koetaan keskittyvän liikaa niihin seuroihin, jotka sattuvat olemaan sopivalla maantieteellisellä sijainnilla, eli lähellä Helsingin toimistoa tai aktiivitoimijoiden omia kotiseuroja. Liiton toiminta koetaan myös etäiseksi, tai sen ajatellaan koostuvan ainoastaan Internet-sivujen ylläpidosta ja Sukeltajalehden toimittamisesta. Kritiikin vastapainoksi monen vastaajan vastauksista ilmenee tyytyväisyys siihen, miten Liitto toimihenkilöidensä taholta pitää yhteyttä seuroihin, järjestää monipuolisesti tapahtumia ja on helposti saavutettavissa.

Sukeltajaliiton palkkatyöntekijät ja/tai luottamushenkilöt koetaan joko neutraaleiksi tai helposti saavutettavissa oleviksi, yksikään vastaajista ei ilmoita heitä saavuttamattomissa oleviksi. Vaikka neutraaleita yhteydenpidonkanavia, kuten Internet-sivuja ja Sukeltajalehteä kritisoitiinkin aiemmissä vastauksissa, on ne sähköpostiviestinnän ohella nostettu merkittävimmiksi ja mielekkäimmiksi viestinnän muodoiksi sukellusseurojen/vapaaehtoisen itsensä ja Sukeltajaliiton välillä.

Kyselylomakkeen Sukeltajaliittoon liittyvissä kysymyksissä selvitettiin myös vastaajien tietoja Sukeltajaliiton nuorisotoiminnan aktiivitoimijoista ja palkatusta henkilökunnasta. Kolmannes vastaajista osaisi nimetä Sukeltajaliiton nuorisopäällikön, mutta kaikille ei ollut selvää, kuka tämä on. Myöskään Liiton nuorisosektorilla tapahtumia ja koulutuksia työstävistä Nuorisovaliokunnasta ja Nuorten ryhmästä oltiin pääsääntöisesti hyvin tietoisia. Vastauksista nousee esiin myös, että 22 vastaajaa toivoo Sukeltajaliiton edustajien olevan aktiivisemmin yhteydessä sukellusseuroihin, joko niiden

puheenjohtajiin ja nuorisovastaaviin, tai kaikkiin ohjaajiin ja kouluttajiin yhteisesti. Lähes kaikki vastaajista kokee myös olevan helposti selvitetävissä tai jo tällä hetkellä tiedossaan, kehen Sukeltajaliiton edustajaan voisi ottaa yhteyttä, jos tarvitsisi jotain apua seurassaan.

Kyselylomakkeessa tulleista vastauksista ei voi vetää selkeitä johtopäätöksiä siitä, millä tavalla Sukeltajaliitto tai sen jäsenseurat itsenäisesti voisivat kehittää toimintaansa kaikkia miellyttävämmäksi. Kehityskohteista ensisijaisesti nousee esiin jokaisen vapaaehtoisen jaksaminen, ja kenties annettujen vastausten pohjalta olisi seurojen yhteisesti mahdollista muodostaa yhteneväisempiä toimintamuotoja. Tämän kyselylomakkeen sekä muutoin kentällä käymieni keskusteluiden perusteella sanoisin, että yhtenäiset käytänteet muun muassa kulukorvausten suhteen mahdollistaisi seuroissa paremmin ohjaajien tukemisen. Sukeltajaliiton aktiivitoimijat ja palkattu henkilökunta voisi kehittää toimintaansa ottamalla itse aktiivisemmin yhteyttä seuroihin päin ja selvittämällä yhdessä heidän kanssaan, voisiko Liiton toimijat olla jotenkin enemmän apuna kehittämässä toimintaa. Näiden yhteydenottojen aikana olisi myös mahdollista tuoda seuratason toimijoille selkeämmin esiin se, että Liiton toimialueiden vahvistaminen vaatii jokaiselta jäsenseuralta yhteistyöhalukkuutta. Kyselylomakkeelle tulleet vastaukset ja niiden grafiikat ovat anonymiteetin säilyttämisen mukaisesti käsiteltynä tämän opinnäytetyön Liitteet-osiossa.

4.2 Opinnäytetyötutkimuksen jälkeen

Opinnäytetyöni on päätösvaiheessaan, tietoperustat, tutkimus itsessään ja analyseineen on suoritettu. Koko opinnäytetyöprosessissa on tullut paljon ongelmia eteen, ja toisinaan niiden ylitsepääseminen on tuntunut ajoittain todella haastavalta. Tässä vaiheessa tarkastellessani tutkimustuloksia ja niiden analyseja, koen tutkimuksen olevan validi. Validius määrittyy sillä, että tutkimuksen kokee vastaavan niihin kysymyksiin, mihin sen on toivottukin vastaavan (Hirsjärvi ym. 2008, 226). Opinnäytetyöni perimmäinen syy oli selvittää harrastussukelluksen nuorisosektorin kentän mielipiteitä vapaaehtoisten tukemisesta, motiiveista ja viestinnästä, ja koen sen antavan vastauksia näihin kysymyksiin.

Omaa luottamusta tutkimuksen luotettavuuteen lisää myös se seikka, että vastaajiksi

kertyi niinkin monesta seurasta, eikä suurin osa vastaajista ole entuudestaan mukana Liiton toiminnoissa. Vastaajilta on siis saatu sellaisia vastauksia, kuin voisi kuvitella harrastussukelluksen kentältä muutoinkin saatavan. Jälkeenpäin ajateltuna olisi tutkimuksen kannalta ollut hedelmällisempää, jos opinnäytetöitä olisi tehty samasta aiheesta samalle tilaajalle kaksi rinnakkaista, jolloin toinen olisi voinut keskittyä pelkästään vapaaehtoistyöntekijöihin ja toinen viestintään Sukeltajaliiton ja sen jäsenseurojen välillä tai sisäisesti.

Pohjatyö vapaaehtoistoiminnan tutkimiselle on nyt kuitenkin tehty, ja tämän opinnäytetyötutkimuksen pohjalta on Liiton eri sektoreiden valiokuntien tai sen jäsenseurojen mahdollista tehdä omia jatkotoimenpiteitään ja selvittää enemmän mielenkiintoa herättäneitä asioita tulevaisuudessa vielä laajemmin. Työkaluna Liiton Nuorisopäällikölle ja sukellusseurojen aktiivisille vapaaehtoisille koen tämän opinnäytetyön lunastavan paikkansa, sillä tämän perusteella on saatu kuuluviin ne äänet, jotka viikoittain ahertavat paitsi oman rakkaan harrastuksena, myös sen kehittämisen parissa. Toiveet ja mielipiteet tämän hetkisestä toiminnasta on nyt esitetty, käytännön tasolla synkronointi vie oman aikansa. Viimeisenä johtopäätöksenä totean, että vapaaehtoistyö Sukeltajaliitossa ja sen nuorisosektorilla on ennen kaikkea harrastus eikä hyväntekeväisyystyön muoto.

LÄHTEET

Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Helander, Voitto 1998. Kolmas sektori. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011. Opinnäytetyöopas. Viitattu 27.9.2011.

https://pro.humak.fi/document/humak/15626/humakin_keskeiset_asiakirjat/kasikirjat_oppaat_ja_ohjeet/opetus/opinnaytetyoapas/OPINNAYTETYOOPAS.pdf

Juholin, Elisa 2006. Communicare. Viestintä strategiasta käytäntöön. Helsinki: Inforviestintä.

Karreinen, Lari & Halonen, Maria & Tennilä, Meri 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistyöhön. Eura: Eura Print.

Lapsiasiainvaltuutetun lausunto 17.11.2011. Viitattu 2.11.2011

<http://www.lapsiasia.fi/nyt/lausunnot/lausunto/view/1551563>

Loimu, Kari 2007. Yhdistystoiminnan käsikirja. Juva: WS Bookwell Oy.

Nuori Suomi 2011. Sinettiseuratoiminta. Viitattu 3.11.2011.

<http://www.nuorisuomi.fi/sinettiseuratur>

Oikeusrekisterikeskus, Rikostaustaote. Viitattu 2.11.2011

<http://www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/18232.htm>

Ollitervo, Anna-Liisa. Jaakko Lehtosen oppimateriaalin pohjalta koonnut. Viitattu 16.10.2011.

<http://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/yviperust/artikkelit/>

Pihkala, Marja 2009. Arviointi vapaaehtoistoiminnassa. Teoksessa Pirjo Koskinen Ollonqvist, Leea Paija, Juha A. Pantzar, Paula Saikkonen, Nella Savolainen (toim.) Näkökulmia järjestöarviointiin. Helsinki 2009: Järvi hanke.

Raha-automaattiyhdistys. Viitattu 2.12.2011.

<https://www.ray.fi/fi/jarjestot/hakeminen>

Sauri, Pekka 2010. Syventäviä näkökulmia: Vapaaehtoisen uupumus. Teoksessa Karreinen ym. (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistyöhön. Eura: Eura Print.

SLU:n julkaisusarja 7/2010. Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010. Lapset ja nuoret. Viitattu 16.11.2011. http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/51c7ecee0172d03527584e5ff8537ff7/1322139191/application/pdf/3244994/Liikuntatutkimus_nuoret_2009_2010.pdf

SLU:n julkaisusarja 8/2010. Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010. Vapaaehtoistyö. Viitattu 16.11.2011. http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/509d2921c79857384933e1298d23e1d7/1322138601/application/pdf/3244991/Liikuntatutkimus_vapaaehtoistyö_2009_2010.pdf

Siukosaari, Anssi 2002. Yhteisöviestinnän opas. Helsinki: Tietosanoma.

Sovala, Anni. Toimimme yhdessä. Käynnistämme vapaaehtoistoimintaa. Helsinki: Sosiaaliturvan Keskustliitto. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto.

Sukeltajaliitto. Viitattu 12.10.2011, 24.11.2011.

<http://www.sukeltaja.fi/>

Syrjänen, Kaisli 2010. Syventäviä näkökulmia: Vapaaehtoisten työnohjauksesta apua toimijoiden tukemiseen ja innostamiseen. Teoksessa Karreinen ym. (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistyöhön. Eura: Eura Print.

Talkootyön verotus. Viitattu 2.12.2011

http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Kokonaan_ja_osittain_verovapaat_yhteisot/Talkootyon_verotus%2810116%29

Tuntitili. Euroopan vapaaehtoistoiminnan teemavuosi 2011. Faktaa toiminnasta. Viitattu 9.10.2011. <http://www.tuntitili.fi/fi/faktaa+toiminnasta/>

Veikkaus. Viitattu 2.12.2011

<https://www.veikkaus.fi/fi/yritys>

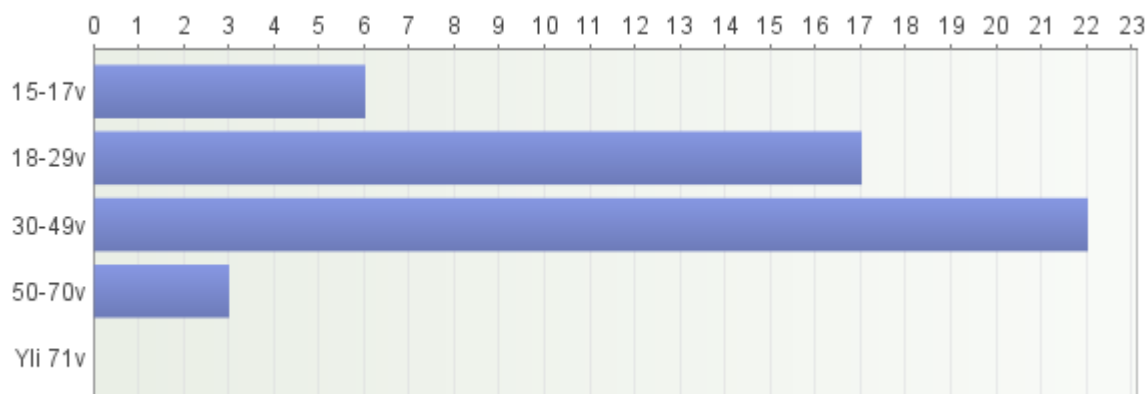
Yeung, Anne Birgitta 1999. Valmius vapaaehtoistyöhön. Helsinki: Hakapaino.

LIITTEET

Vastausgrafiikat kyselolomakkeella

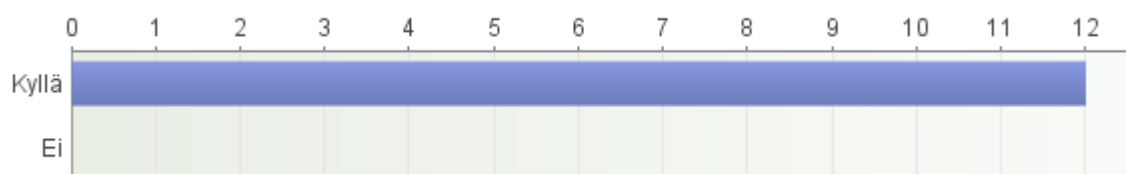
1. Ikä

Vastaajien määrä: 48

2. Huoltajan suostumus alle 18 vuotiaan kohdalla vastata kyselyyn.

Vastaajien määrä: 12

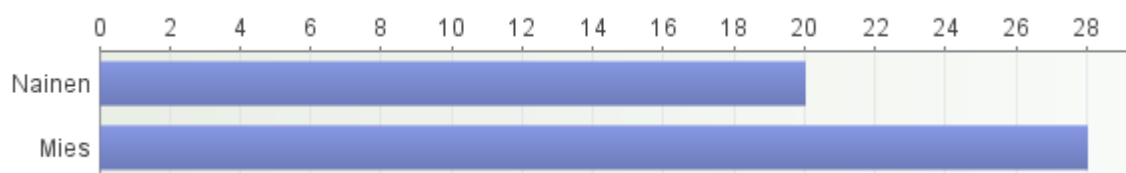
3. Nykyinen pääasiallinen sukellusseurasi, jossa toimit lasten tai nuorten ohjaajana tai kouluttajana.

Vastaajien määrä: 44

Vastauksissa annettiin yhteensä 24 eri sukellusseuraa. Seurojen nimet on poistettu lopullisesta raportista vastaajien anonyymiteetin suojaamiseksi.

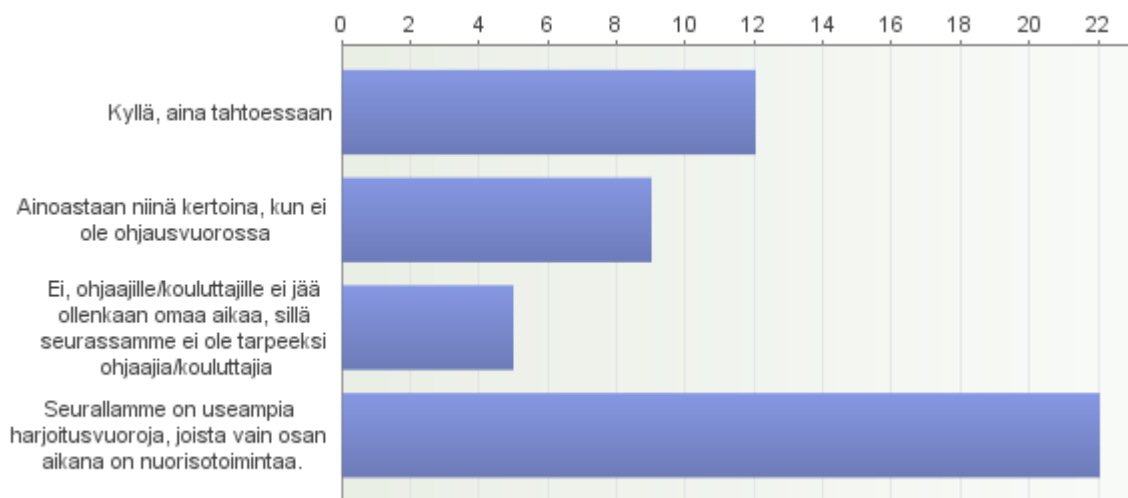
4. Sukupuoli

Vastaajien määrä: 48

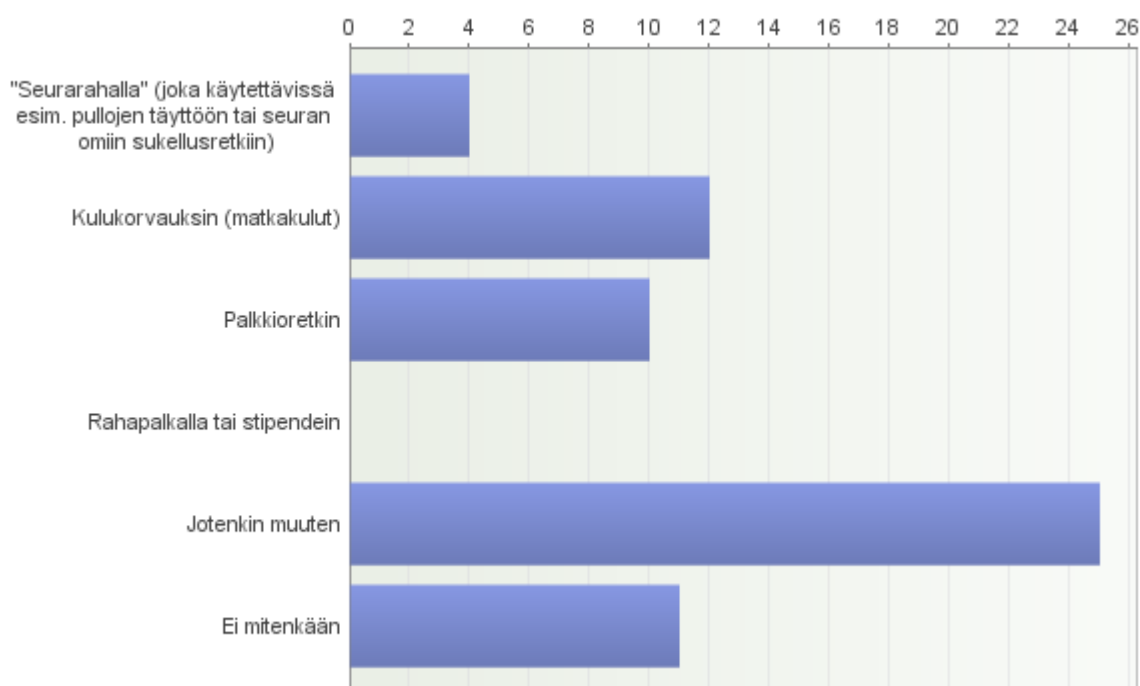
5. Onko ohjaajan/kouluttajan mahdollista olla vapaavuorossa ja tehdä itse omia harjoituksiaan seurasi hallivuorolla?

Vastaajien määrä: 48

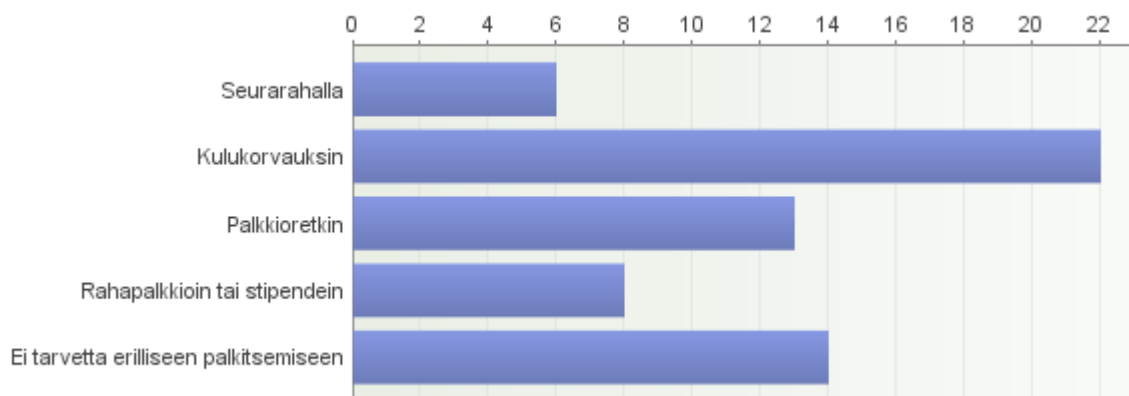
6. Miten seurassanne palkitaan ohjaajia/kouluttajia?

Vastaajien määrä: 48

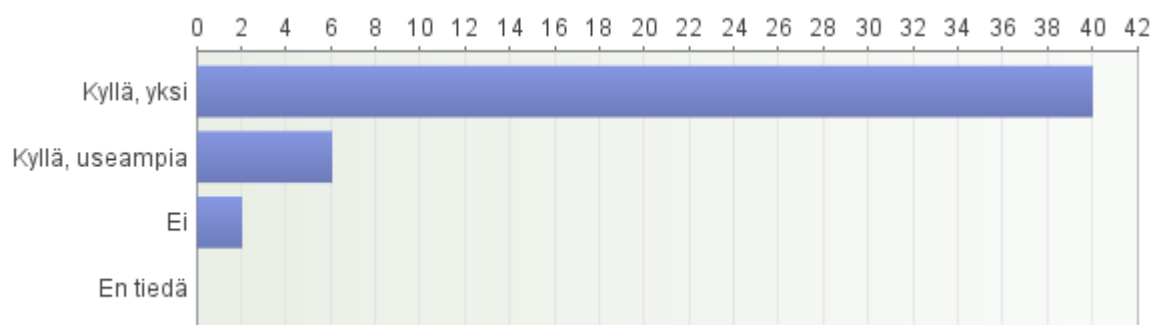
7. Miten toivoisit seurassasi ohjaajia/kouluttajia palkittavan?

Vastaajien määrä: 48

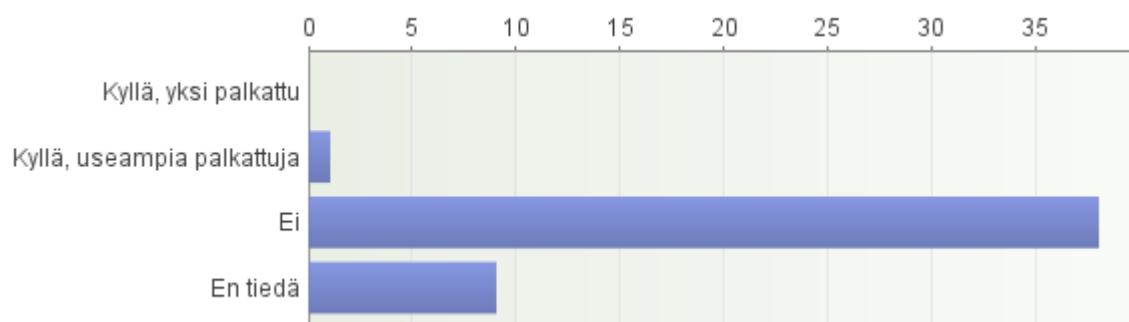
8. Onko seurassasi nuorisotoiminnan vastuuhjaajaa?

Vastaajien määrä: 48

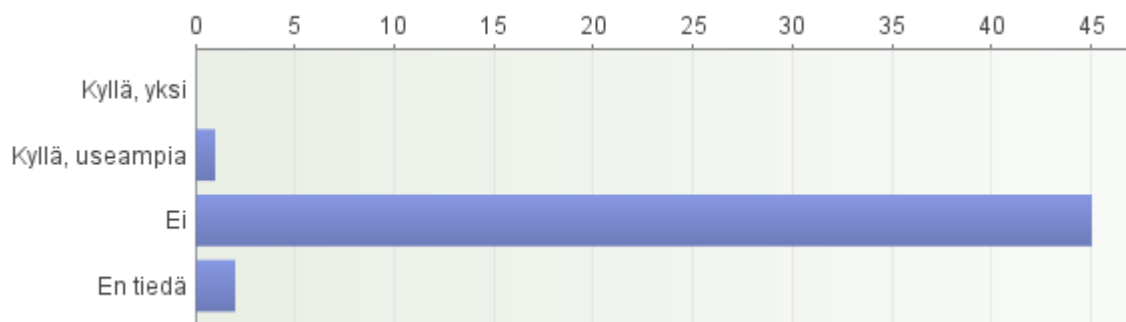
9. Onko seurassanne palkattua työntekijää?

Vastaajien määrä: 48

10. Onko seurassanne erikseen nuorisotoimintaan palkattua työntekijää?

Vastaajien määrä: 48

11. Kuinka monta Kuutti, Norppa tai Hylje ryhmään kuuluvaa osallistuu toimintaan?

Vastaajien määrä: 47

Vastaukset annettu avoimissa kentissä, käsitelty kootuiksi ryhmiksi tulkitsemisen helpottamiseksi.

Alle 20 osallistujaa: 14 vastaajaa

21–40 osallistujaa: 12 vastaajaa

41–60 osallistujaa: 10 vastaajaa

61–80 osallistujaa: 3 vastaajaa

81–100 osallistujaa: 2 vastaajaa

yli 100 osallistujaa: 3 vastaajaa

12. Kuinka monta ohjaajaa/kouluttajaa seurasi nuorisotoiminnassa on?

Vastaajien määrä: 46

Vastaukset annettu avoimissa kentissä, käsitelty kootuiksi ryhmiksi tulkitsemisen helpottamiseksi.

Alle 5 ohjaajaa: 16 vastaajaa

6-10 ohjaajaa: 19 vastaajaa

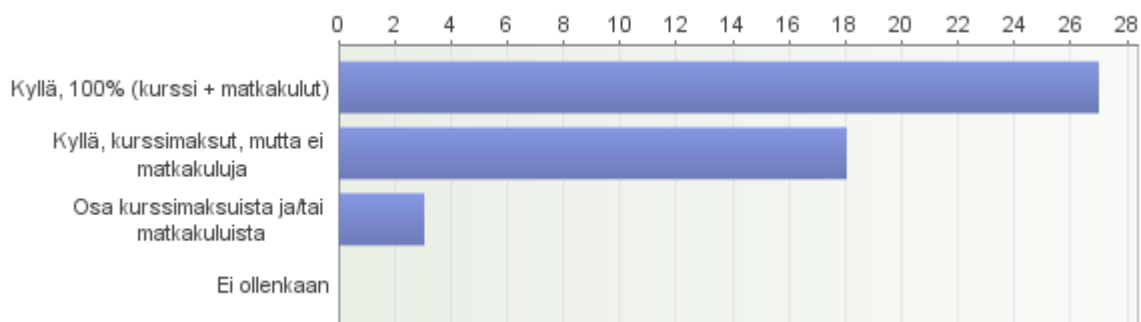
11-20 ohjaajaa: 8 vastaajaa

21-30 ohjaajaa: 1 vastaaja

31-40 ohjaajaa: 1 vastaaja

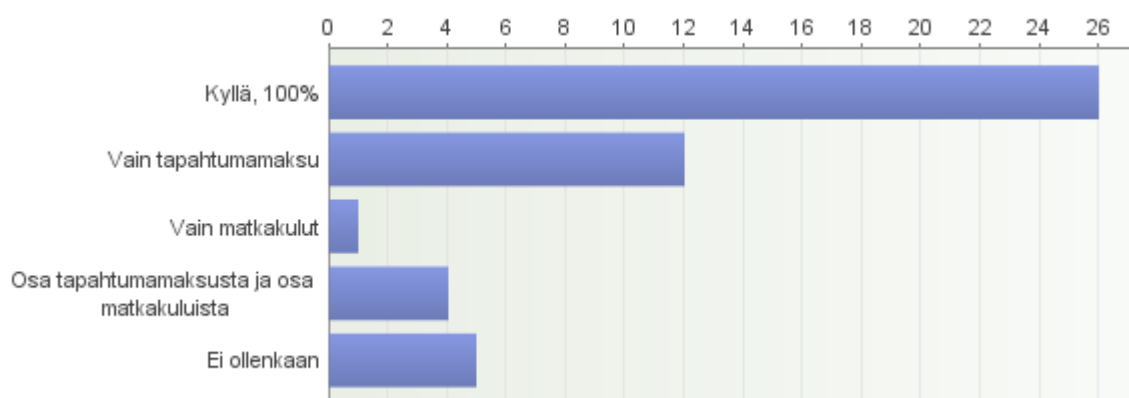
13. Maksetaanko seurassasi ohjaajien/kouluttajien osallistuminen seurassa tehtävää työtä tukeville kursseille?

Vastaajien määrä: 48

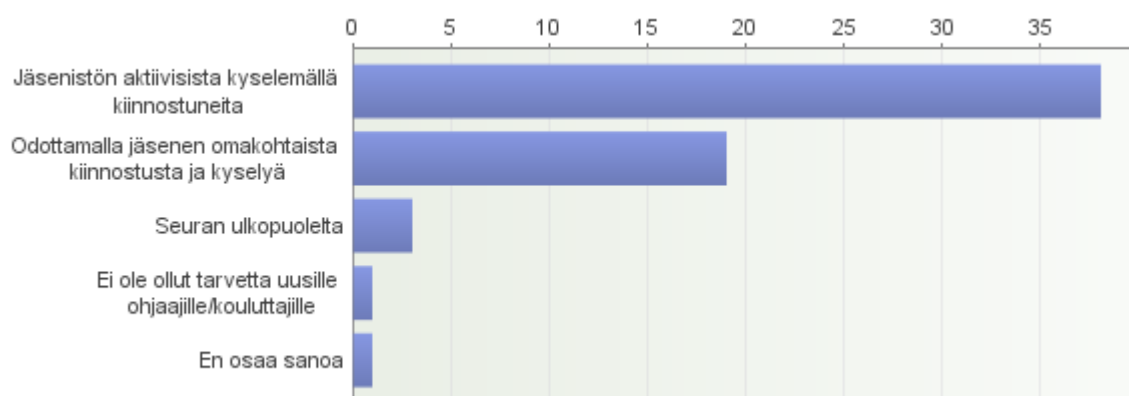
14. Maksetaanko seurassasi ryhmänvetäjän osallistuminen erilaisiin tapahtumiin?

Vastaajien määrä: 48

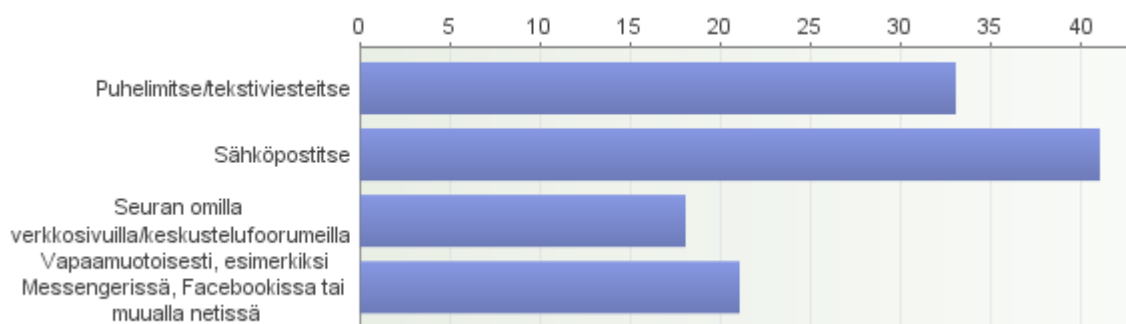
15. Miten seurassanne rekrytoidaan uusia ohjaajia/kouluttajia?

Vastaajien määrä: 48

16. Millä tavalla seurassasi pidetään yhteyttä tai tiedotetaan ohjajia/kouluttajia?

Vastaajien määrä: 48

17. Miksi sinä olet lähtenyt mukaan vapaaehtoistoimintaan sukelluksen nuorisotoiminnassa?

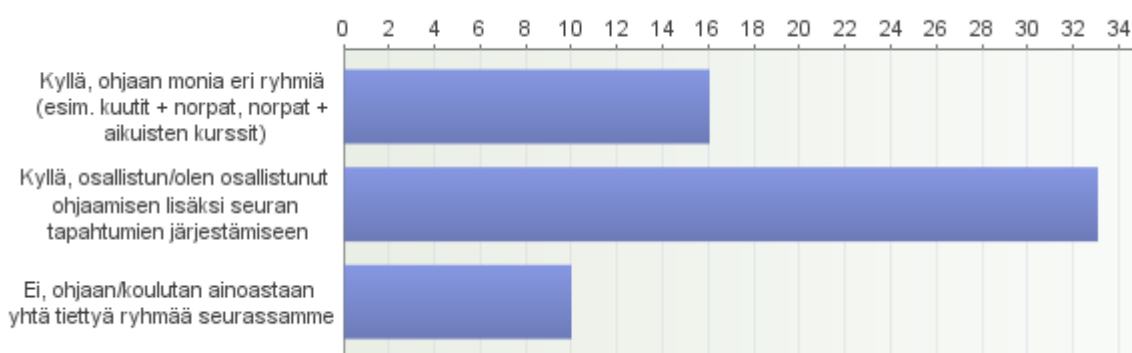
Vastaajien määrä: 45

- En oikein tiedä. Aina välillä on tunne, että miten tähänkin on päädytty, mutta hyvin on mennyt. Muita samankaltaisia vastauksia: 4.
- Seurallemme koulutettiin kaksi ensimmäistä norppaohjaajaa (heti liittoon liittymisen jälkeen), ja muita "oikean ikäisiä" ei ollut kun minä ja seuramme pj. Minua ei ole pakotettu, mutta tavallaan painostettu, onneksi olin hie-man kiinnostunut itsekkin asiasta joten olin helppo taivuteltava. Muita samankaltaisia vastauksia: 1.
- Siirtyminen ohjaamiseen oli luonnollinen tapa jatkaa harrastusta kun ikää ja kokemusta tuli siihen tarpeeksi. Muita samankaltaisia vastauksia: 11.
- Puhtaasta kiinnostuksesta ja alunperin jopa tekemisen puutteesta. Olen aina viihtynyt vedessä ja nyt viihdyn vielä paremmin.
- Itseä lähellä oleva harrastus, jota haluaa jakaa muille.
- Kiinnostus, omat lapset mukana. Muita samankaltaisia vastauksia: 9.
- Sekä kokemuksia keräämään että omaa sukellusharrastusta edistämään, viimekädessä huvikseni.
- Snorkkelisukellusharrastuksen, omien lasten ja vapaaehtoistoimintainnos-tuksen vuoksi.

- Haluan kehittää sukeltamista sekä tunnen velvollisuutta osallistua
- Halusin perustaa uppopallojoukkueen ja nuorten joukkueeseen on helpompi saada pelaajia, kuin aikuisten joukkueeseen.
- Halu ohjata nuoria hyvän harrastuksen pariin. Muita samankaltaisia vastauksia: 3.
- Olen toiminut aikaisemmin toisen urheilulajin nuorisokouluttajana, pidän lasten kanssa puuhastelusta, opin samalla itse
- Siinäpä kysymys.....
- Käytyäni Merivoimien raivaajasukeltajakurssin 1988-89 en löytänyt hyvää seuraa pääkaupunkiseudulta. Vasta muutettuani Riihimäelle v.2006 tunsin, että nyt on seuratoiminta kohdallaan. ja halusin mukaan toimintaan.
- Halusin päästä mukaan seuran toimintaan ja ohjaamaan ja opettamaan nuoria sukeltajia
- Siksi, koska minusta on hienoa ohjata lapsia ja pelata pelejä heidän kanssaan, perjantai-iltaa ei voisi paremmin viettää! :)
- Koska näen nuorisotoiminnan ehkä tärkeimmäksi toiminnaksi seurassamme. Nuorista kasvaa kokeneita seuran jäseniä ja toiminta sopii erinomaisesti kasvavalle lapselle. Hauskaa ja hyödyllistä liikuntaa!

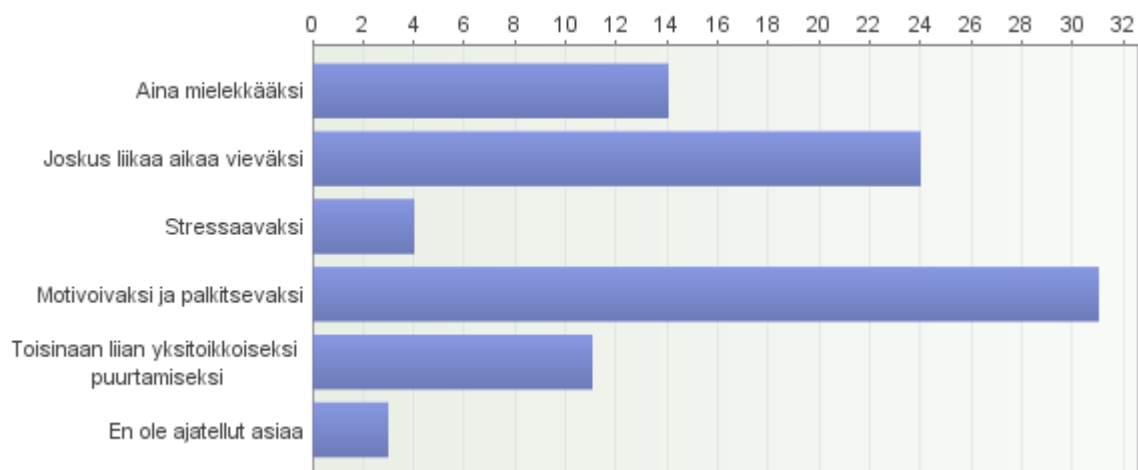
18. Teetkö tai oletko tehnyt seurassasi useampaa päällekkäistä vapaaehtoistyötä?

Vastaajien määrä: 48

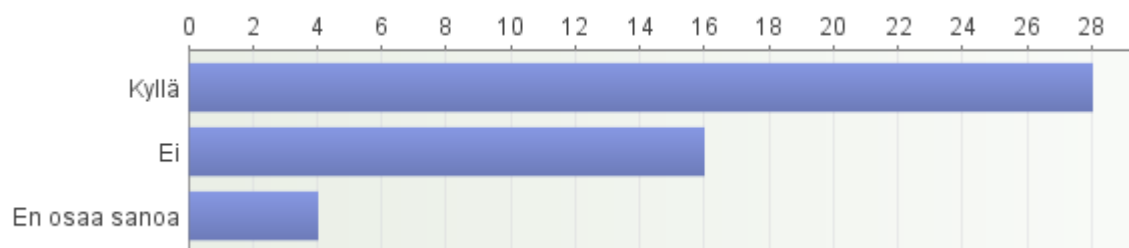
19. Koetko ohjaamaan/kouluttamaan lähtemisen

Vastaajien määrä: 48

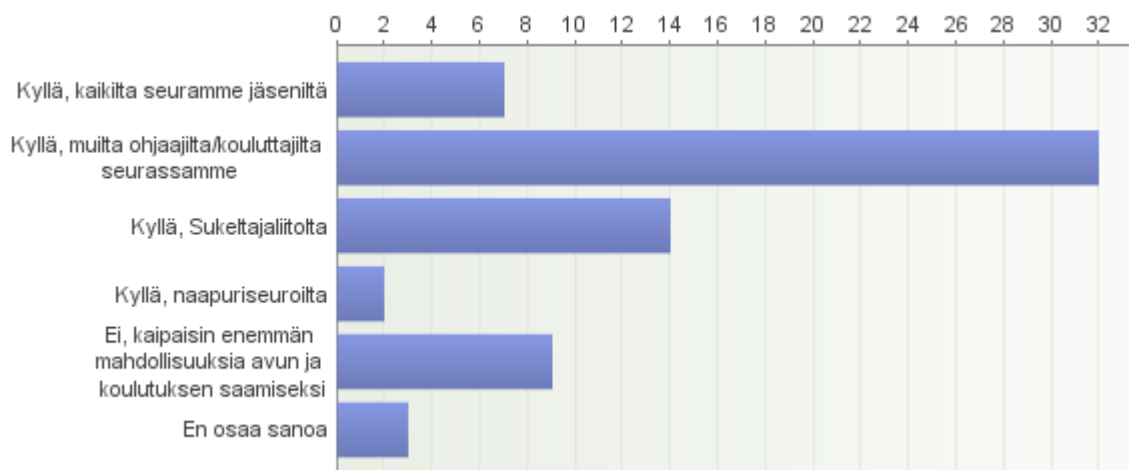
20. Koetko, että seurassasi ohjaajat/kouluttajat toimivat riittävästi toisiaan ohjaamistyössä tukien?

Vastaajien määrä: 48

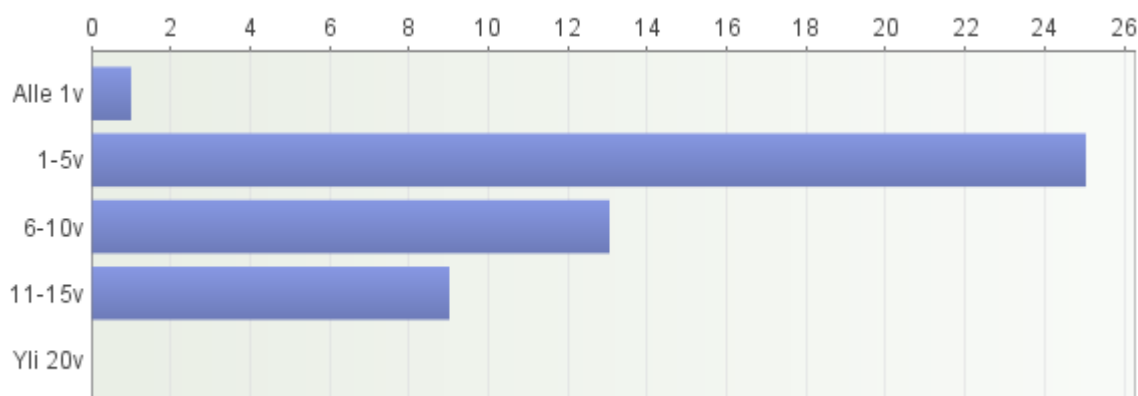
21. Koetko, että apua ja lisäkoulutusta ohjaamistyösi tukemiseksi on riittävästi saatavilla:

Vastaajien määrä: 48

22. Kauanko olet toiminut ohjaajana/kouluttajana sukelluksen parissa?

Vastaajien määrä: 48

23. Kuinka paljon vapaa-ajastasi arvioisit kuluvan vapaaehtoistyössä sukelluksen parissa?

Vastaajien määrä: 47

Vastaukset annettu avoimessa kentässä, ryhmitelty purettaessa lukemisen helpottamiseksi.

1-5 h viikossa: 38 vastaajaa

6-10h viikossa: 8 vastaajaa

Moni mainitsi myös, että suunnittelutyöhön kuuluu annetun vastauksen lisäksi vielä määrittelemätön määrä aikaa.

24. Teetkö vapaa-ajallasi vapaaehtoistyötä muissa järjestöissä/seurakunnassa/oppilaitoksessa tai vastaavissa?

Vastaajien määrä: 41

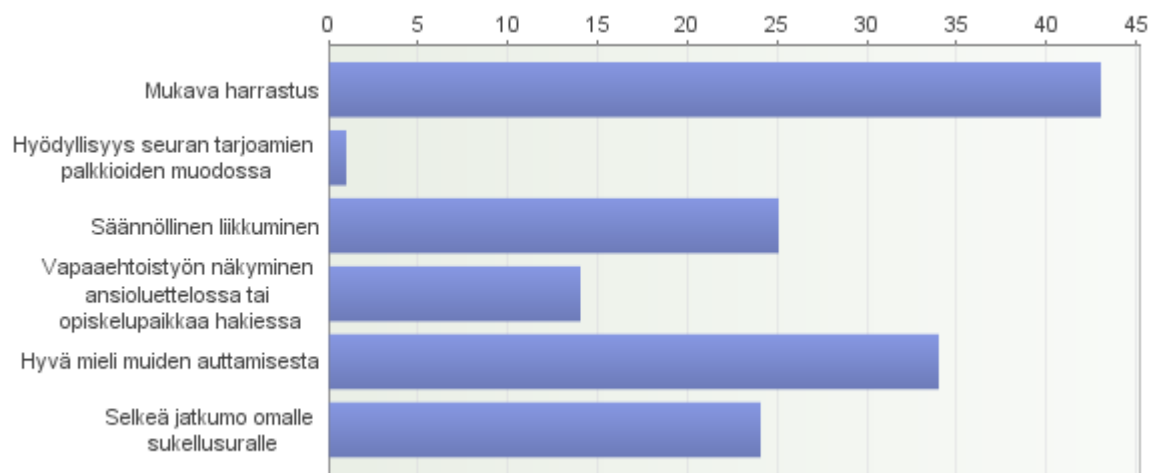
Kyllä: 16 vastaajaa, määritelty aikaa vievän keskimäärin 3 tuntia viikossa

Ei: 15 vastaajaa

En tällä hetkellä: 9 vastaajaa, jotka kertoneet toimineensa aiemmin satunnaisesti muissa vapaaehtoistöissä.

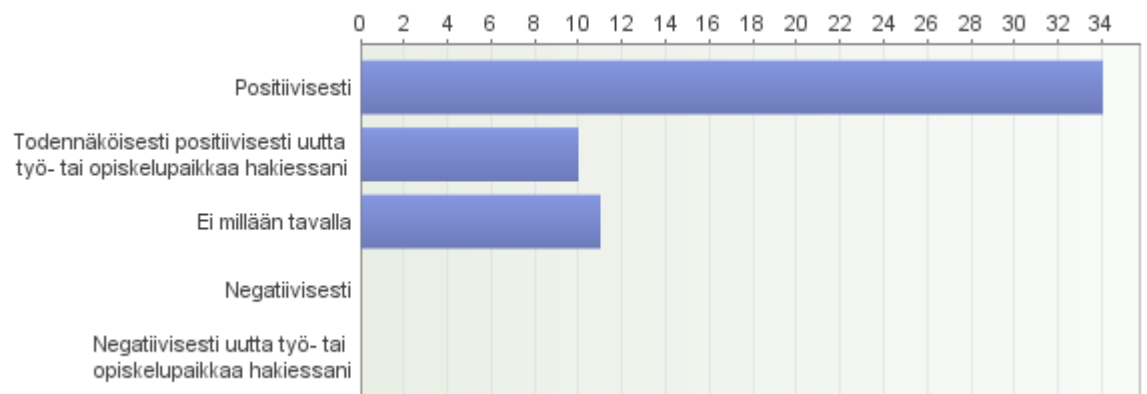
25. Mitä hyötyä koet ohjaajana/kouluttajana toimimisesta olevan Sinulle itsellesi?

Vastaajien määrä: 48

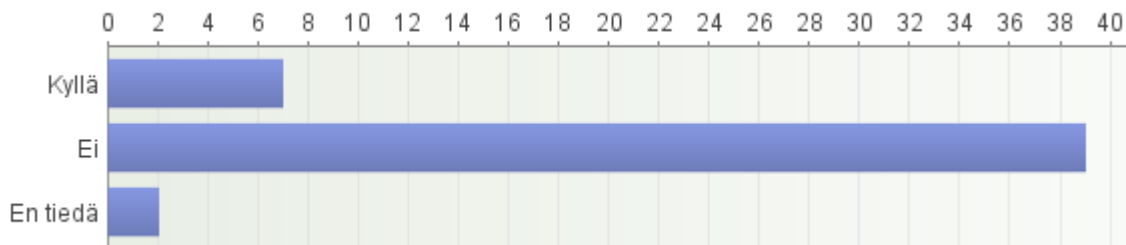
26. Uskotko ohjaaja/kouluttajataustasi vaikuttavan nyt tai tulevaisuudessa?

Vastaajien määrä: 48

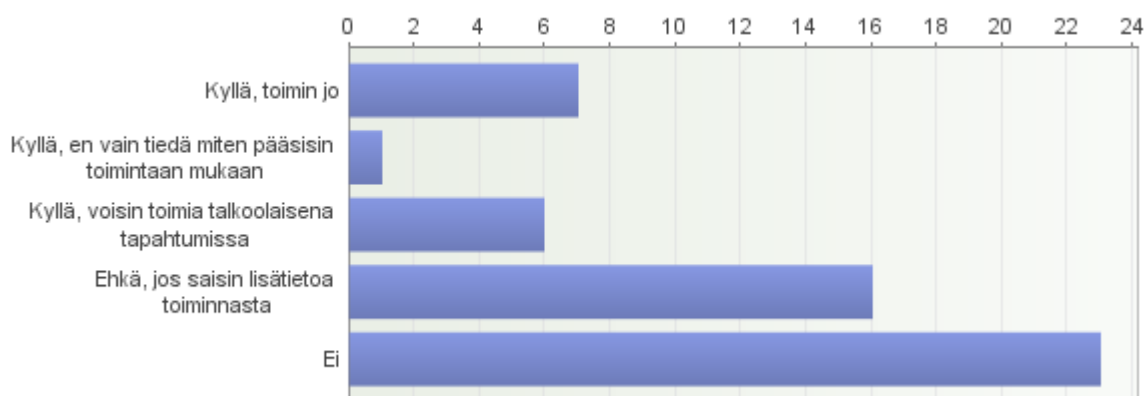
27. Oletko toiminut sukelluksen seuratoiminnan lisäksi myös Sukeltajaliiton aktiivijäseneenä?

Vastaajien määrä: 48

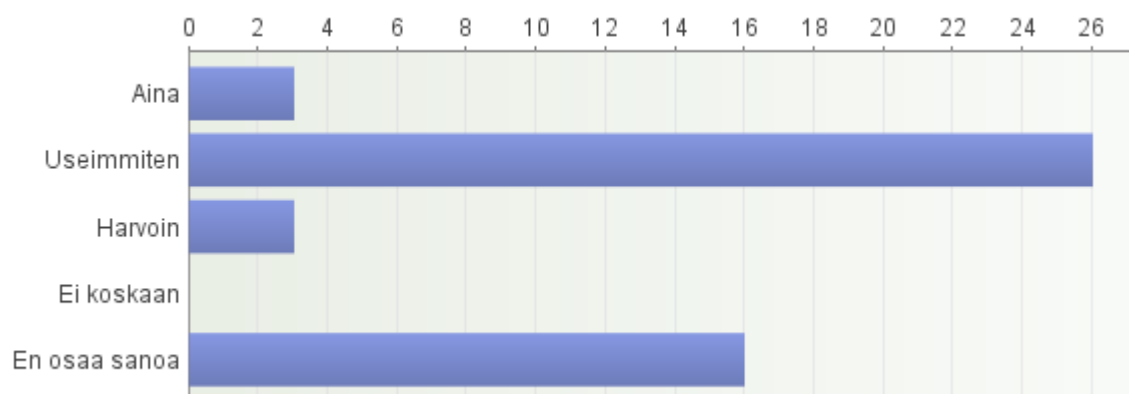
28. Kiinnostaako Sinua toimia Sukeltajaliitossa aktiivijäseneenä?

Vastaajien määrä: 48

29. Koetko, että seurasi saa riittävästi apua ja tukea nuorisotoimintaanne Sukeltajaliitolta?

Vastaajien määrä: 48

30. Koetko, että liiton tämänhetkiset resurssit pitää yhteyttä ja auttaa seuroja ovat riittävät?

Vastaajien määrä: 28

Kyllä, kaikkia liiton seuroja maantieteellisistä etäisyyksistä riippumatta: 15 vastaajaa.
Ainoastaan lähellä Helsingin toimistoa sijaitsevia seuroja/aktiivitoimijoiden kotiseuroja: 4 vastaajaa

Ei, liiton pitäisi käyttää enemmän aikaa seurojen työn tukemiseksi: 8 vastaajaa

Alla avoimen vastauskentän viestejä.

Kyllä vastauksien määrittelyitä:

- Kyllä kai. Asiasta en juuri tiedä mitään.
- Tarjotaan ohjaajapäiviä yms.
- En osaa sanoa, tämä lähinnä totuutta varmaan
- Mielestäni liitto huomioi seuroja sijainnista riippumatta
- enemmän kai kiinni siitä, että osaa pyytää apua sitä halutessaan.
- Jos vain seurat pyytävät
-

Ainoastaan lähellä Helsingin toimistoa sijaitsevia seuroja/aktiivitoimijoiden kotiseuroja

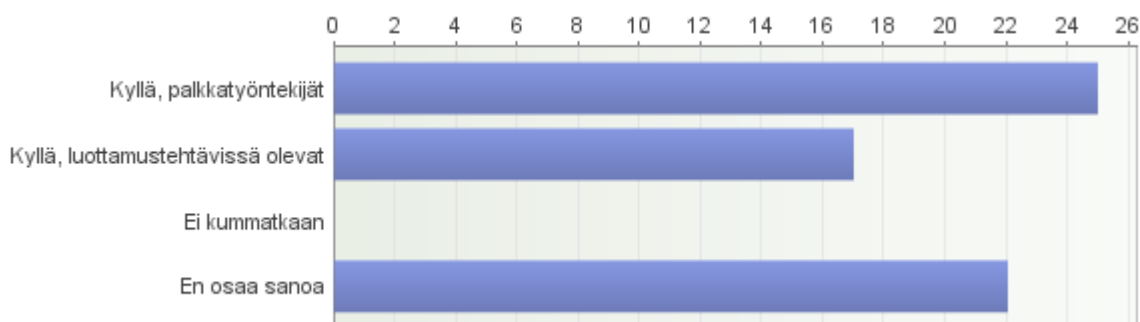
- Täältä se ulkopuolisesta vähän vaikuttaa
- monissa sukelluksen lajeissa (esim. uппopallo, sukelluskalastus) huomaa sen että toiminta on aikalailla keskittynyt tiettyihin seuroihin/alueisiin

Ei, liiton pitäisi käyttää enemmän aikaa seurojen työn tukemiseksi

- Osalla seuroista on niin huonot välit liiton kanssa että tukeminen häiriintyy, tätä tulisi työstää jotta saataisiin kaikista Suomen seuroista yhtenäisempiä
- Yhteydenpito tarkoittaa käytännössä verkkosivujen ylläpitoa
- Liiton kanssa ollaan tekemisissä vain, jos itse ottaa yhteyttä.
- Liiton toiminta on jäänyt melko etäiseksi

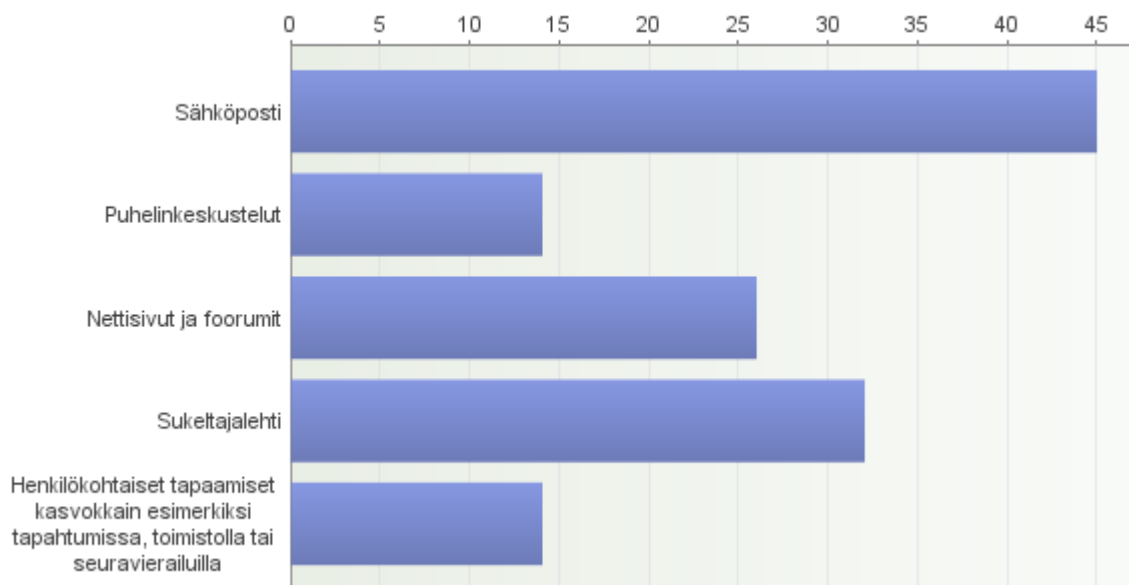
31. Koetko, että Sukeltajaliiton palkkatyöntekijät ja luottamustehtävissä toimivat jäsenet ovat riittävän helposti saavuttavissa?

Vastaajien määrä: 48

32. Mitä viestinnän muotoja pidät tärkeinä Sukeltajaliiton ja seurasi/sinun itsesi välillä?

Vastaajien määrä: 48

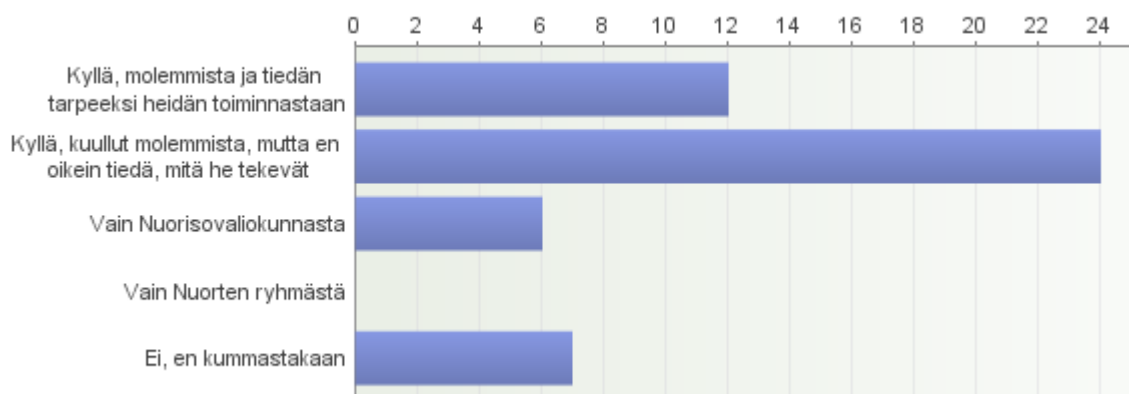
33. Tiedätkö, kuka on Sukeltajaliiton nuorisopäällikkö?

Vastaajien määrä: 48

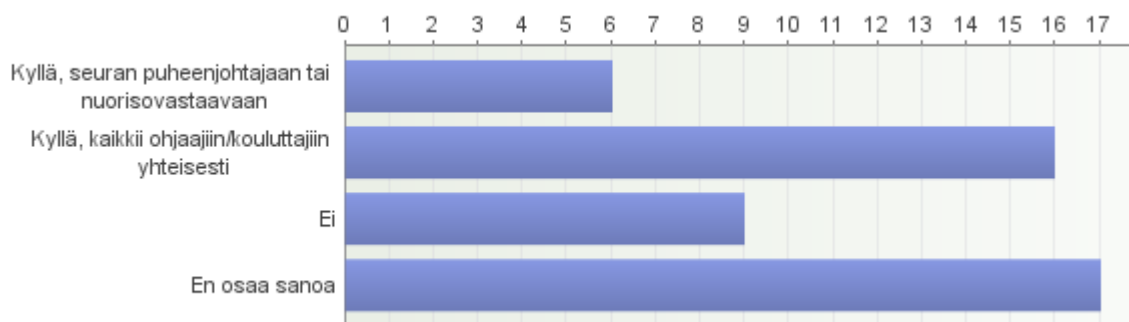
34. Oletko kuullut Sukeltajaliitolla olevan Nuorisovaliokunta ja Nuorten ryhmä?

Vastaajien määrä: 48

35. Pitäisikö mielestäsi Sukeltajaliiton edustajien olla aktiivisemmin yhteydessä seuraasi nuorisotoiminnan asioissa?

Vastaajien määrä: 48

36. Tiedätkö kehen Sukeltajaliiton edustajaan ottaa yhteyks, jos tarvitsette apua seurassasi?

Vastaajien määrä: 48

